

DEMETER László

Ifjú alsózathurcsai ZATHURECZKY István székely huszárszázados levelei a fogságból

(A közlésről)

Ifj. ZATHURECZKY István huszárszázadostól a Székely Nemzeti Múzeumban őrzött és HERMANN Róbert által közzétett emlékiraton, illetve leveleken kívül a kolozsvári Állami Levéltárban őrzött 1848–49-es Országos Ereklýmúzeum Levéltárban is fennmaradt 15 fogságból írt levél, 9 magyar és 6 német nyelven. Valamennyi tartalmaz forrásértékű adatokat. Különösen fontosak az 1852–54 időszak levelei, mert a napló 1851-ben zárul.

Előszó

Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc történetének a korabeli hivatalos iratok, jegyzőkönyvek, hírlapok, emlékiratok stb. mellett hasznos és érdekes forrásai a levelek. Ifj. ZATHURECZKY István huszárszázados a már közzétett emlékirata mellett több levelet is hagyott az utókorra. Emlékiratát, mely a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum dokumentációs könyvtárban található, HERMANN Róbert hadtörténész rendezte sajtó alá, látta el előszóval és tette közzé az ACTA (SICULICA) 1996. évi folyamában.¹ Innen vettük át és változatlan formában tettük közzé az *Adalékok Barót történetéhez* című tanulmánykötetben is, mely 1999-ben Barót első írásos említésének 775 éves évfordulója alkalmával jelent meg a baróti GAÁL Mózes Közművelődési Egyesület kiadásában.² HERMANN Róbert az emlékirat előszavában megírta ZATHURECZKY István életrajzát, ezért

most csak néhány érdekes epizódra világtunk rá, melyekre a későbbi kutatás során derült fény.

A naplón kívül a közelmúltban került elő a kolozsvári Állami Levéltárban őrzött 1848–49-es Országos Ereklýmúzeum Levéltárából ZA-T-HURECZKY István 15 fogságból írt levele. Mielőtt azonban a levelekről szólnánk, néhány életrajzi adatot teszünk közzé.

A ZATHURECZKY család története 1255-ig vezethető vissza, mikor is a család őse, Uzda, királyi halász lévén, IV. Béla királytól a Túróc vize mellett adományként kapta Vendégh helységet, melybe ZÓLYOMI Jakab főispán által beiktatni rendeltetett. Azóta a család ősi fészke a 20. századig Túróc vármegyében található. Zathurcsa nevű ősi birtokukról vették fel a Zathureczky nevet. Túróc megyéből a család több tagja Magyarország különböző vidékeire költözött az idők folyamán.³

Az Erdélyben lakó ZATHURECZKYek őse id. ZATHURECZKY István ügyvéd és gazdálkodó, ki 1817-ben telepedett le a Bardoc fiúszéki Olaszteleken. Itt és Baróton terjedelmes birtokokra tett szert rövid idő alatt. Olaszteleken született nejétől, TASNÁDI NAGY Juliától tizenkét gyermeke: Gedeon, Lajos, István, Emília, Júlia, Mária, László, Károly, József, Lujza, Gábor, Gyula.⁴

Ifjú ZATHURECZKY István 1821-ben született Olaszteleken. Jogot végzett, majd 1841-ben katonai pályára lépett. 1845-ben hadnaggyá léptetik elő a 11. (Székely) huszárezredben. Hadnaggyá való kinevezését színesen írja le testvére, Emília, testvéréről szóló életrajzi írásában.⁵ „1841-ki6 Szent István napi ünnepet ültük – ketős ünnepet olaszteleki házunkban. Díszes vendég koszorú sietett a nap megűlésére, egy részről az általános nagyrabecsűlt házi gazdát árasztva el üdv kívánatokkal, másrészt a ház ifjú reményét részestvén szívélyes ovációkban. Hirtelen lódobogás hallatszik be; az ünneplő társaság kíváncsian és meglepetéssel tekint ki az udvarra s nem kisebb kíváncsisággal látja a 3 lovas huszárt, kik tajtékzó lovaikon épen beérkeznek. A kis meglepetés azonban csakhamar a legzajosabb örömmé változott, midőn a lovasokban



DOBSA⁷ ezredes gyors stafétáját ismertük fel, mely Istvánnak hadnaggyá neveztetését hozá hírül. A jóakarátú főtiszt jóindulatának Istvánunk irányában nem adhatott volna kedvesebb és gyengédebb kifejezést, mint hogy ezen figyelme által névnapja ünnepét emelte. Nemsokára megérkezett az ezen ünnepélyes alkalomból készített tisztí dszruha is.[...] ...a ruha pedig, akkori ártatlan örömiünk tanuja, csak [István] elvesztésére figyelmeztetett hosszú évekig; most a nemzeti museum ereklyéi között őriztetik Pesten.⁸

1848 októberétől ezrede háromszéki osztályával részt vesz a szék védelmében és honvéd főhadnaggyá léptetik elő. 1849. május 29-től (február 1.) alszázados ezredénél. A nyári hadjáratban a brassói, majd a székelyföldi hadosztály kötelékében harcolt augusztus 18-ig, azaz a dévai fegyverletételig.

Nagyszébenben halálra ítélik, majd az ítéletet 12 év várfogságra változtatják. Hét évig a kufsteini várbörtönben tartják fogva. 1856-ban amnesztiával szabadult és Barótra indult szüleihez. Sokáig azonban nem élvezhette szabadságát, mert a börtönének alatt legyengült, beteg lett és szívvízkórságban meghalt 1858 júniusában. Itt egy ellentmondásra kell felhívnom a figyelmet. CSEREYNÉ ZATHURECZKY Emília 1878. március 27-én DUDÁS Ödönnek elküldte Pestre István életrajzi adatait. Ebben halálára vonatkozóan ezt írja: „1856-ban, midőn az amnesztia útján szabadult, Barótra indult szülőihez, de nem élvezhette szabadságát, mert hazája sorsának bánata felett elgyengülés következvén, az 1858-ik évnek június 24-én szívvízkórságban Háromszéken, Imecsfalván nővére, CSEREY Jánosné karjai közt kiadta lelkét, az élők közül elköltözött.”⁹

Ezzel szemben ugyancsak ZATHURECZKY Emília a már idézett életrajzi írásban (Ereklyemúzeum E-Pa.) a következőket írja: „1857. június 22-én¹⁰ elkövetkezett a régóta rettegéssel várt nap. Reggel volt és baróthi házunk ebédlőjében reggelihez gyűltünk össze. István betegsékét anyja helye mellé tolták. Senki sem sejté közülünk a kathastrophá közeledését. Épen elbeszélte valomit, előadásának sajátzerű kellemeivel és melodiens hangján. Mosollyal végzé be

szavait és mosolyogva emelé a csészét ajkaihoz. Ekkor valami váratlan történt. Örökre felejthetetlen pillanat! Karja lehanyaglott – csörömpölve hullott a csésze tányérához s mosolygó ajakkal lecsukódó szemekkel hajlott feje mellére. Meg volt halva: rögtöni szívszélütés egy csapásra vetett véget ennek az életnek, melyen lassú kór oly sokáig hiába rombolt. Mosolylyal ajakán végzé be életét, melyre sorsa oly ritkán hinte derüt s mosoly ült ajkain – ráfagyva megdermedve – még másnap is ravatalán.”¹¹

Ami a halála helyét illeti, a források tehát két helységet említenek: Imecsfalva és Barót. Az érdekes az, hogy mindkét írás CSEREYNÉ tollából származik. Imecsfalva mellett az szól, hogy Emília ott lakott és ha István a karjai közt halt meg – mint írja –, akkor hugánál tartózkodott. Több forrás is említi, István Imecsfalván időzött huzamosabb ideig. Barót mellett az szól, hogy, mint az utóbbi idézetből kiderül, Emília Baróton tartózkodott és jelen volt István halálánál, mely a baróti ZATHURECZKY kúriában következett be. Barót mellett szól az is, hogy itt is temették el a család többi tagja mellé. Sírja most is itt található.¹² Június lévén, a nyári hőségben a halottszállítás Imecsfalváról valószínűleg körülményesebb lett volna. Tehát inkább Barót fogadható el halálának helyeként.

Az alább olvasható 15 levélről NAGY Sándor tesz említést Ifj. ZATHURECZKY István 1821–1858 című írásában¹³: „Honvéd érdemjelét szeretett nővére özvegy CSEREY Jánosné az általa alapított Székely nemzeti muzeumban helyezte el; fogságában megható érzelemmel írt, s főgolytársaira vonatkozó érdekes leveleit melyeket alkalmam volt olvashatni, – szintén ott, vagy a Kolozsvári Ereklye Muzeumban fogja elhelyezni – nyilatkozata szerint.”¹⁴ A „honvéd érdemjel” jelenleg valóban a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum ’48-as állandó kiállításának részét képezi, a levelek pedig valóban a kolozsvári 1848–49-es Országos Ereklyemúzeumba kerültek és jelenleg a ZATHURECZKY István-ról CSEREYNÉ és NAGY Sándor által írt két életrajz mellett található.¹⁵

A levelek közül kilencet magyar, hatot pedig német nyelven írt. A levelek német nyelven



írásának oka valószínű az időnkénti hatósági megszorítás volt. Az első fennmaradt levél 1850. február 16-án, az utolsó 1854. január 11-én kelt. A levelek közül nyolc 1850-ben, négy 1851-ben, egy 1852-ben, egy 1853-ban és egy 1854-ben keletkezett. Tehát a fogság utolsó két évét leszámítva az 1850 és 1854 közötti időszakból maradtak fenn levelek. Bár a levelek családtagokhoz szólnak, mégis van forrásértékük. Minden levélben találunk adatokat elítéltetésének és fogságának körülményeiről, illetve mindig megemlékezik fogolytársairól, akik a szabadságharc ismert személyiségei. A levelek naplójának is kiegészítői olyan eseményekről tudósítanak, melyek a naplóban nincsenek leírva, és főképp azok jelentenek újdonságot melyeket '52 és '54 között írt, ugyanis a napló csak az '51-ig terjedő időszakról tudósít. A levelekből szülei és testvérei iránti feltétlen szeretet, ragaszkodás és tisztelet sugárzik. Ugyanez a családseretet tapasztalható Emília és Károly írásaiban is.

Ifjú ZATHURECZKY István huszárszázados levelei 1850–1854

1.

N[agy]szeben február 16^{án} 1850.

Édes jo Atyám!¹⁶

Kedves sorait tegnap estve valék szerencsés olvasni hanem Károlyal¹⁷ még nem találkozhattam a' pénzbeli dolgot hogy tisztába hozhassam, azért arról mostan mit se írok– A' Károlytól számomra küldött 3 aranyat valamint a mostan küldött 10 p[engő]f[orin]tot is megkaptam, melyekért édes jó Szülőim kezeiket ezer meg ezerszer csókolom.–

Mái nap vala éltém fölött határozó nap, mert éppen ezen pillanatban jövök Zárdánkba¹⁸ vissza a' Haditörvényszék elöl, hol ki hallgattam először jóllehet hogy semmi vád ellenem felhozva nem vala elég vád már magába csak az is hogy szolgáltam, fizetést huztam, rangot viseltem sat. ily dolgok melyeknél fogva arra ítéleshessenek mire tetszik nekik, 's már bizonyos körülményekre.

Mostan a' törvényszék nagyon szorgalmatosan az is hogy bár miként az törvényszék előtt védjem magam még is elítéltettem – kevés tekintet sőt semmi

a' hozzá fogott a' munkálathoz, naponta két egyént halgatnak ki, mult napokba talám éppen e' hó 4^{án} elítélték MORICZ¹⁹ alezredest a Csikiaktól – SA-LADÍN²⁰ nevű kapitányt a' RADETZKY huszároktól mind ketőt kötéltre – kegyelem útján pedig az első 10 évi a' második hat évi várfogságra könyítetett nehéz vasba.– Mihelyt az ítélet ki mondatott előtők – mindjárt elszállították innen a' staabs Stockháza²¹, hol el-szedék tőlők a pénzőket, orájokat, bicskát sat. és fize-tésők leszállítotték 8 Forintra persze a' vas mindjárt felveretett – a' mi pénzt elvesznek ugy haljuk hogy abból napjára adnak fel 30 Frpeng (?) kezébe mert a' nyolcz F[orint]bol nagyon bajos meg élni, kivált mikkor ki járni nem szabad sőt a' ház ajtaja is délbe 1/2 és estve is 1/2 óráig nyitatik meg. – Vagyonunk minyájunknak confiscáltak – 's mégis mi minyájan ezeknek elibe nézve nem vagyunk annyira le verve mint sokan talám ohajtának!– Csak a jo Isten édes jo Szülőim és testvéreimet védje és oltalmazza minden szerencsétlen változásoktól, nékem a' rám mérendő teher könnyű lészen – Aradrol már vagy negyvenet elszállítottak várfogságra Olmúczbe nem tudjuk hogy az itteni fogloknak melyik országbéli várak vannak kitzúve annyi bizonyos hogy a' két magyarhoni várakba nehezen tesznek.– Ezekért édes jo Szülőim semmit is ne agodjanak mert fenn tart bennünket azon remény, hogy ezek mind így nem maradhatnak és ha egyszer minyájunkat elítélték ő felsége egy általános kegyelmet ad, mert mind addig meg se kegyelmezhet tőkéletesen, míg jól meg nem büntetett. – Gondolom marczius 16–30^{ik} jo rendin velünk el végzendik a' dolgot mert már mint egy husz nincsen egyszer ki halgatva – a' másodszi ki kérdezés, egy kis vallatás, a' 3^{iknél} elítélnék.– Addig mig mind ezek megtörténnek még talám alkalom leend többször is írhatom.

Itten mind azon hírt halogassuk, hogy mindenkit ötven évesig be soroznak, ugyan megjárnok ha szegény Lajost²² és Gidát²³ bé soroznák. Négyen lenénk akkor távol – de ezt talám csak nem teszik!! Ha a' Jupiter²⁴ el akarná venni méltóztatnak meg mondani hogy a László²⁵ néki adtam, mert már megtörtént azon eset is hogy egy itten lévő tisztnek nőjét talám hétestvéreivel meg osztatták és a rá esett nem csak jóságot hanem gunya nemüket is sat. confiscáltak.–

A' prásári levél ha szintén olyatén lett volna is a' milyet várhatni lehetett, még se használt volna semmit (: ugyan csak nem is említették az ottani dolgok-ról semit :)

Én a Ferenc Bátyám²⁶ házaságán különösen örvendek áldja őket az Ég meg, minden javaival. Lajos ha egészséges most az ideje hogy két kézzel fogja bár



mily csekély legyen is gazdasága, mert a mostani zűr-zavarokba hogy belé nints bonyolodva azértis boldog. Az ur Isten segílye is őket mindenekbe.–

DONÁTné Néni²⁷ kezeit ezerszer csokolom, KELEMEN Bátyám²⁸ 's minden ősmérsőink tisztelem, édes jo Szülőim kezeik ezerszeri csokolások után maradok

engedelmes fiok
István

Édes jo atyám! fennebi soraim a' mult alkalommal el nem küldhetve, most ZEYK²⁹ ur viszi – én Károlyal együtt jól vagyok. A' mi kevés portékám olyas léssen azt Juliskához³⁰ küldendem kézbesítés végett ti: annak idejébe – Lajosékat ha egészségbe találta édes atyám annak igen örvendek – Itten a huszas pénz annyira eltűnt hogy ritkaságul se lehet látni – Károly éppen itt van a' pénzelt tisztába jött jól van – DÁNIEL Imréhvel³¹ is találkozott – kezöket édes jo szülőimnek mindketten ujjbolis csokolva maradok

engedelmes fiok
ZATHURECZKY Istvan

N[agy]szeben febr: 20^{án} 850

2.

Édes jo Szülőim!!

Ez előtt két órával tudunkra adták az az publicálák eltélésünk egyszerre tizenötünknek, és mindnyájan csaknem kötél általi halálra, kegyelem útján pedig 6–5 évre kegyelmeztek, nekem is a' 12 év juta 's mindennemű akárhol található javaim confiscalása mind ez nem téssen semmit csak édes jo Szülőim és testvéreim legyenek nyugottak – én tőkéletes nyugodt vagyok, tudom ugyanis hogy ezt nem töltjük ottan el – egészségem hála a jo Istennek jo.– Ily modoni eljárás egy törvény szék által se történék, nekem semmi büntényt egytet fel nem mutattak, csak hogy a' rebellis seregbe szolgáltam még april 14^e után is következőleg „felségsértési bűn” nem használt semmi igaz mentegetőzés semmit, hanem ez sok derék honpolgárral is így történt, és azért is legyenek édes jo Szülőim nyugottak nem hágy el a jo Isten 's élteti édes jo Szülőimet hogy annál nagyobb örömek közt viszont kezüket csokolhassam testvéreimmel együtt.

Nékem szükségem nintszen mostan semmire – a' mikor csak valahogy tehetem sem mulatom el édes jo Szülőimet alapotomrol tudosttani. Engedelmet

instálok őszehabart soraimért, mert mindjárt visznek le a Stokház épületibe – 's még rok néhány sort Gidának.

Testvéreim egyen százezerszer csokolom ősmérsőinket tisztelem, jo Szülőim kezeiket ezer meg ezerszer csokolva maradok

holtig hiv fiok
István

Nagyszeben
Junius 14^{én} 850

Károly és Joska³² egészségsek.

(Címzés:

ZATHURECZKY István / ur édes atyámnak
fiui / alázatos tisztelettel / Baroton.

Pecset: a lezárásnál viaszpecsét töredék)

3.

Édes jo Atyám!

Minden szerencsétlenség melyet rám vonatkozólag nevezhetnék elíteltetésem felől csak az, hogy itten Szebenbe téltettünk el, hol a' 4 napos volt tiszték is szintugy mind a' többit ítélték el, és mind vasba pedig vagy 30 ítéltették el, ellenben ha Aradon lettem volna ma szabad volnék én is mind a többi volt ezredi pajtás és VÉR Gyuri³³ svadronyos³⁴ kapitányom, hanem mind ezért mit se busulok és édes jo szülőim is ne busuljanak mert állapotunk nem olyan hogy elnelehetne könnyen tűrni, 's azon felül ha mind el végzik az ítélesekert reménylhető hogy könnyebülés és egy év alatt talám az bűnbocsánatis eljövend – én azért most jonak látom részemről még semmi folyamodást nem jelenteni a' rendes uton, minthogy annak leg alábbis 3–4 ho előtt kevés fülekre lenne az udvarnál – recurálás pedig merőben meg van tagadva, és csak ez az út melyen pereinket ujjbol kezdhetnők, de majd eljövend mindenre az idő, mert hogy az eljárás nagyon igazságtalan az tagadhatatlan igaz – Mit is reménylhetnénk egyebet mikor leg nagyobb eleink itélnék felettünk hanem mind ezek mellett reményünk soha se csüged el hogy bő kell szükségképp ha mindjárt nem is de nem sokára az fejedelmi kegynek következni – Mi elléin egy kisse zugolodni kezdttünk volt hogy felette sokan gyurnak őszve a' fokházba³⁵, azután bejött CHAVONNE Generalis 's azt mondá hogy jogrendileg fehérvárra visznek nem pedig ki az orszagbol és hogy a' Gubernator írt volna fehérvárra hogy számunkra késztessek ki, már



meg válik hogy hogyan léssen a' Generalis ígére mindent könyebségünkre megtenni.– Annyi eredménye már is lón, hogy 10 fogolytársat visszavitték fel a' Kolostorba és én most kényelmesen vagyok kilenczed magammal egy nagy szobába hol ezelőtt 14^{én} valánk. – Tegnap kapott tudosítás szerént 50^{én} mennénk fehérvárra hol a' hely számunkra kész volna – már meg válik hol leszen jobban – a' mint haljuk ide ki hoznák Csík-bol mind a' tiszteteket helyünkbe és itt ítélendikél.

Még eddig írtam volna de kétszer kell levelem félbe szakítani, mert titkon irom és első levelem otais még mise történt. A' küldött 50 p[engő]f[orinto]t hiba nélkül át vettem és mivel minden nyári köntösből ki fogyva valék egy kaputot³⁶ és nadrágot csináltaték, ki tudja mi sors érhet leg alább legyen szükséges köntösöm melyekértis édes jo szülőim kezeiket számtalan ezerszer csokolom – a' mi kevés pénzem van az arany és ugy elintézem hogy csak végszükségembe nyuljak hozzá – fizetést kapunk napjára 10 cr[euze]r]t – a' mosásbais mindennapi kenyérre mert két semle elégséges, jól ki van a fizetés számítva – Én miolta elítélve vagyok egész nyugottan telnek napjaim olvasok szün[telen] még néhány olvasando könyveim vann[ak] azután kezdem a' francia nyelvét tanulni – mivel időm legkönnyebben eltelik – A' napokba a' törvény szék felhívatta és felkérte hogy van é jóságom, röviden felvévék hogy sehul is nintsen.– Testvéreim egyen egyen csokolom édes jo Szülőim kezeiket számtalan ezerszer csokolva maradok

engedelmes fiok
István

N[agy]szeben Julius 12^{én} 850

U:I: RIEGER professor itt járt felkeresett valamint LUKÁTSFINé h: sztmártonbol.

(Címzés:
Zaturcsai Tekintetes ZATHURECZKY / István Urnak fiuilag / Baroton

Viaszpecséttel lezárva, melyen nem látszik semmi.)

4.
Édes jo Szülőim!!

Mái napon kapott parancs következtibe holnap korán reggel visznek ínnen minket vagy huszan K[ároly]fehérvárra³⁷, hol talám állandoul maradandok.

– Én nagyon szeretem volna ha N[agy]váradra mehetek vala, minthogy Gida hozzám közel léve csak sorsom elviselhetésére nagy könnyebséggel tett volna, de mint látom oda senkit se visznek. – Egésségem hála a jo Istennek jo, csak szemeim gyengültek kissé mindazon ált reménylem hogy a' légváltoztatás ezen bajon is segitend. – Károly öcsém e' hó 15^{én} elmarselírozott innen az Ezredével mint hallottam talán Lengyelhonba ő is egésséges, és mint ujjonnan avancirozott Tizedes örömmel ment el, méltoztatnak édes jo szülőim számára a' Czulagot³⁸ Brassoba a' hadifőpénztárnál utalványozni, hogy bárhol légyen is pontosan megkaphassa, mint tudom Octoberig ki van adva Czulagja. Joska is jól van és egésséges, csak nő nagyon.– Én kosztért nem fizettem, mert nékem meg sem mondták volna mennyit fizessek instálom édes jo szülőim eztet a' Rec-toréknak nevemben is meghálálni – fehérvárt ha lehetséges léssen LITSKENel³⁹ ketten kosztot fogadunk ha az nem sikerülend akkor menagrozunk⁴⁰ – Én testvéreim egyen egyen számtalanszor csokolom édes jo szülőim kezeiket ezer meg ezerszer Istentől minden javaknak kérése és egésség kívánata után maradok

engedelmes fiok
ZATHURECZKY István

N[agy]szeben aug 21^{én} 850

(Címzés:
ZATHURECZKY István Ur édes / Atyámnak fiuilag! / Baroton

Pecsét:
K. VÁSÁRHELY / 28 AUG

Levélzáró pecsét:
HERMANSTADT KK MILITAIRE [töredék]
– középén az osztrák címer)

5.
K[ároly]fehérvár august 31^{én} 850

Édes jo Szülőim!!

Én e' hó 24^{én} Szebenből ide fehérvárra más husz Sorsosimmal szerencsésen meg érkeztem, de nem soká élvezhetém azon örömet, hogy legalább édes jo Szülőim és testvéreim közelökben töltendém szerencsétlen napjaim, már ujjbol ujj változásnak nézők elbe,– mai napon kapott rendelet következtibe holnap



u:m: September 1^{én} inditanak tizenhetünket Kufsteinba hol mindaddig maradandok míglen az hõn óhajtott fensségi kegyelet ki nem szabadítand. – Légyenek édes szülõim sorsom felõl nyugodtak mert én tökéletesen az vagyok bízva, hogy ki eddig elõ én fölöttem öröködék ezutánis öröködni fog! Egységem hálá a' jo Istennek jo és fő teendõm leszen ezutánrais arra vigyázni. – Mihelyt ki tûzött helyemre meg érkezendek nem mulatandom el édes jo szülõim rögtön állapotom felõl ha engedményeztetik tudosítani. Útunk kellemes léssen annyi idegen helységek láthatása élvezetül szolgáland, reméllem testvérem Gida megláthatását is mivel utunk Kolosvár felé léssen. – Milit⁴¹ 's többi testvéreim ezer meg ezerszer csokolom 's engedelmet kérek a' jo akarat megléte mellettis hogy nékiem nem írhatok, az Isten õket egyen egyen ezerszer áldja meg –

Légyenek édes jo Szülõim azon reményel hogy fenséges Urunk kegye nem sokára haladand és ujjbol engedendi nékem kezeiket csokolhatni – addigis édes jo szülõim kezeiket számtalanszor csokolva 's minyájokat Isten oltalmába ajánlva maradok

holtig engedelmes fiok
ZATHURECZKY István

U: I: Édes jo Atyám! Czulagom felõl instálom csak REMÉNYIK Urral⁴² értekezni hogy õ Bécsbe valamelyik kereskedõnél utalványozza számomra ez úton reméllem pontosan megkaphatni Kufsteinbais. Pénzem jelenleg van annyi hogy az utiköltségre és helybe Kufsteinbais kevés időre elegendõ leend. – Juskát egészenen hagytam Szebenbe, tõlle kölcsönöztem egy pár kendõt és 10 p[engõ]f[orin]t[ot] a' mikor ide jöttem. Kezeiket ujjbolis csokolja István.

(Címzés:
K[ároly]f[ehérvár] / Zaturcsai Tekintetes ZATHURECZKY / István Ur édes Atyámnak / fiuilag / Baróthon

másik oldal:
Erdély országi Baróthra / utasittatik

Pecsétek:
KARLSBURG: / ? SEPT: // NAGY BAROD / 7/9)

6.
Édes jo Szülõim!!

Én mult ho 13^{án} megérkezém ide Pestre az Ujépületbe és azolta betegeskedésem kéntelenitte még négy sorsosimmal együtt itten maradni hanem hála a' jo Istennek már egységünk annyira helyre állott hogy e' ho 10^é vagy 11^{kén} utunkat reményljük folytathatni ki tûzött helyünkre – mit mi magunkis ohajtunk minnél hamarább míg t:i: a' zordon téli híves napok be állanak, be végzeni. Fehérvárról 1^é septembebe indulánk utnak és mig M[ező]telegre⁴³ érénk jo vala egységem, itt a' hideg lelt, és azután az uton három nap szüntelen lelt ekkor megszűnt hanem éjszakánként roppant foróság és izadás kínzott mí annyira elgyengített hogy a' midõn ide meg érkezem tyles lehetetlen vala fenjárom – itten mindjárt orvosi felügyelet alá jöve jobban kezdtem lenni, mostan egyébbaránt jól volnék csak minden éjjel nagyon izadok és e' miatt még nagy a' gyengeségem az orvosok a' szabad levegõt ajánlják és így reménylem hogy az további utazás nem ártand sõt segítend.–

Hogy ha édes jo Szülõim vagy testvéreim irnak nékem méltoztatnak ily adresse alatt küldeni: *An den Festungs arrestanten Stephan ZATHURECZKY! Zu Kufstein in Tiro!*⁴⁴ így a' megérkezett Levelet a' Várparantsnok urnak kézbesítendik és én is reménylem ez uton azok megkaphatását. Mihelyt Kufsteinba meg érkezek nem mulatandom el bízva elõljároim kegyõkbe édes jo szülõimet hogyani megérkeztemrõl rögtön tudosítani – a' mult napokba HORVÁT fő királybironé⁴⁵ meg látogatott egy pillanatig. –

Testvéreim egyen egyen ezerszer csokolom édes jo Szülõim kezeiket ezer meg ezerszer csokolva s az jo Istentõl minden javaknak kérése után maradok édes jo Szülõimnek

holtig engedelmes fiok
ZATHURECZKY István

Pest October 7^{én} 850

(Címzés:
Zaturcsai Tekintetes ZATHURECZKY István
Ur édes atyámnak fiuilag! / pr. Kolozsvár / Baróthon / erdővidéken

Pecsétek:
PESTH / 10 // SEPSI SZT GYÖRGY / 16 OCT)



7.
Kufstein am 2[2]^{em}46 Oct. 850.

Liebe gute Ältern!!

Wie ich im meinem letzten Briefe d[atierter]r^{le}
Pest am 9^{em} d. schrieb, trat ich von Pest am 11^{em} I[et-
ten] Monats samt den andern genesenen Cameraden
die Reise nach Kufstein an wohin ich am 22^{em} d. glück-
lich und Gott sey's Lob gesund anlangte, – die Reise
war für mich sehr wohlthuend, es stärkte mich –

Bei meiner Ankunft bekam ich einen Brief des
Joska den er nach Carlsburg geschrieben hatte, ich
danke ihm rechtvielmahl daß er sich Meiner so sehr
annahm, – nunmehr kan ich ihm nicht schreiben – wie
auch dem Gida nicht, sondern später hoffe auch Ihnen
schreiben zu können. Ich bitte Sie recht sehr liebe gute
Ältern sich wegen Meiner ganz zu beruhigen ich bin
nunmehr gesund und hoffe durch die hiesige frische
gute Luft selbe auch zu bewahren. – Jetzt schreibe ich
auch der Schwester Mili nicht sondern sämtliche Meine
Geschwistern tausendmahl grüssend und küssend, bitte
ich Gott für ihr Wohlergehen an. Vom Carl weiß ich
Nichts, ob er nach Gallicien ausmarschirt sey und sich
wo? befinde –

die Hände liebe gute Ältern tausend und aber-
mals tausendmahl küssend verharre ich

Ihr gehorsamster Sohn
István

(Címzés:
Sr Hochwohlgeborn / dem Herrn Herrn
Stephan v ZATHURECZKY de Also Zaturcsa!

pr Pest. / Clausenburg / zu Baroth / in /
Siebenbürgen)

(Kufstein, 850. okt. 22-én
Kedves jó szüleim!!

*Amint utolsó Pesten 9-én kelt levelemben
írtam, múlt hó 11-én Pestről a többi felgyógyult bajtár-
sammal együtt útnak indultunk Kufsteinba, ahová 22-
én szerencsésen és Istennek legyen hála egészségesen
megérkeztem, – az utazás számomra nagyon jóleső volt,
megerősített –*

*Megérkezésemkor kaptam meg Jóska egy le-
velét, melyet Károlyfehérvárra írt, nagyon köszönöm
hogy annyit törődött velem, – immár nem tudok írni*

*neki – ahogy Gidának sem, hanem remélem később
nekik is írhatok. Nagyon kérem Önöket kedves jó
szüleim miattam egészen nyugodjanak meg én immár
egészséges vagyok és remélem az itteni friss jó levegő
által meg is őrzöm azt. – Most Mili húgomnak is nem
írok hanem összes testvéreimet ezerszer üdvözölve és
csókolva, ké-rem Istent jó egészségükért. Károlyról
semmit sem tudok, hogy elmasírozott-e Galíciába és hol
van?–*

*a kezeiket kedves jó szüleim ezer meg ezersz-
er csókolva maradok*

az Önök
legengedelmesebb fia

István

*Tekintetes / Alsózathurcsai ZATHURECZKY
István Úrnak / Pesten / Kolozsváron át / Baróton /
Erdélyben)*

8.
Liebe gute Eltern!!

Mit Sehnsucht sah ich jedem Tage auch im
Laufe dieses Monats entgegen, wo mich ein Schreiben
von Ihnen in meinem fast klösterlich' stillen Zelle mit
der Nachricht Ihres Wohlauf und gesunden Befindens
höchst erfreuen werde – da ich aber seit dem Monate
Juli keine Nachrichten von zu Hause bis jetzt erhalten
konnte muß nunmehr den Erhalt meiner Briefe (:von
Carlsburg am 30^{em} August, Pest den 10^{em} und nach
meinem hieherankomen den 26^{em} October 850:)
bezweifeln, und hiedurch blieb vielleicht mein gegen-
wärtiger Aufenthaltsort Ihnen liebe gute Eltern, ganz
unbekannt oder aber wo von uns Gott behüte ist Ihnen
irgendein Unglück passirt, und veruhrsachet diese mir
als eine Ewigkeit erscheinende Stillschweigen. – Auch
bekam ich keinen Brief weder vom Gida noch den
Schwestern alleinichst der Joska schrieb einmal nach
Carlsburg den ich hier erhalten habe. – Ich möchte Ih-
nen theuere gute Eltern recht oft schreiben, und Euch
lieben Geschwistern von meiner guten Gesundheit
Nachrichte geben allein die h[iesigen] Vorschriften
beschränken unsere Correspondenzen blos auf ein ein-
maliges Schreiben in jedem Monate, – darum bitte ich
Sie theuerste Eltern mir recht oft von unseren Familien
Angelegenheiten etc zu schreiben, diese meine Bitte
erneuere ich auch den guten Schwestern und hoffe daß
Sie durch ihre Schreiben mich baldigst höchst erfreuen
werden.–

Heute ist ein Monat daß ich nach Kufstein



kränkelnd ankam, befinde mich jedoch Gottlob seit der Zeit recht Gesunde– die ersten 10 Tage bewohnte ich im so genannten „Kaiserthurme“ des Zimer No 7. am 2^{ten} dieses Monats erhielt ich durch die Gnade des Herrn Festungs = C[o]m[an]d[an]ten ein recht gut und gesundes Zimmer im zweiten Stocke, allwo ich mit annoch zwey Unglücksgefährten Namens SZÉL und HOPES zufrieden wohne. – Mein täglicher Zeitvertrieb besteht in einem ständigen Spazierengehen, dann lesen guter und mi-tunter unterhaltender Bücher, die wir zum lesen in Abundans bekommen, wie nicht minder lesen wir alltäglich auch die Zeitungen.– Meine täglichen Auslagen könne ich auf 20–24 xn M[ün]ze rechnen – Frühstück 6 xn Nachtmal 10 xn bayerisch – ausserdem Tabak, was hier sehr theuer ist, Zündhölzer und andere Kleinigkeiten – Mittagsmal bekommen wir um unsere Löhnung. – Ich muß, und lebe auch bei den hiesigen theuerung umso mehr sparsam, da mir während meiner Krankheit zu Pest ein Theil meines Geldes auf ganz unbegreifliche Art abhanden gekommen ist ———

Ich bitte Sie liebe Eltern mich zu benachrichtigen wo sich der Carl befindet, – hoffentlich schreibt er nach Hause fleißig – jetzt schreibe ich paar Zeilen auch dem Gida, – Lászlo wird sich höchst wahrscheinlich annoch bei ihm zu M[ező] Telegd befinden.

Ich bitte ferners meine Empfehlung an alle gute Bekante auszurichten.– ich grüsse und küsse all' meine Geschwistern und wünsche angenehme Tage zu erleben– Ihnen theuerste Eltern tausend und abermals tausendmal die Hände küssend und den Allmächtigen um Ihre langes und gesundes Leben bittend verbleibe ich Ihr

gehorsamster Sohn

István

Kufstein am 22^{ten} N[ovem]b[er] 850

P. S. Ich habe jetzt Nichts von Nützen. –

(Címzés:

Kufstein / S^t Wohlgeborn / dem Herrn Stephan von ZATHURECZKY de Also Zaturcsa! / Clausenburg / zu Baroth / in / Siebenbürgen)

(Kedves jó szüleim!!

Vágyakozással néztem minden nap elébe e hó folyamán is, hisz egy írásuk majdnem kolostori csendes cellámban jóllétük és egészséges voltuk hírével nagyon megörvendeztetne – minthogy azonban

július hó óta mostanig nem tudtam híreket kapni hazulról immár kétségbe kell vonnom hogy leveleimet megkapták (:Károlyfehérvárról augusztus 30-án, Pestről 10-én és az idejövetelem után 850 október 26-án:), és ezáltal talán a jelenlegi tartózkodási helyem kedves jó szüleim, egé-szen ismeretlen maradt az Önök számára vagy pedig amitől óvjon meg minket az Isten valami szerencsétlenség történt Önökkel, és ez okozza a számomra örökkévalóságnak tűnő hallgatást. – Sem Gidától, sem a hűgaimtól nem kaptam levelet egyedül Jóska írt egy-szer Károlyfehérvárra amit itt kaptam meg. – Én szeretnék Önöknek drága jó szüleim igen gyakran írni, és Nektek kedves testvéreim jó egészségemről hírt adni de az itteni előírások a levelezésünket minden hónapban egyszeri írásra korlátozzák, – ezért kérem Önöket legdrágább szüleim hogy igen gyakran írjanak nekem a családi ügyekről stb., ezt a kérésemet megújítom jó hűgaim felé is és remélem hogy írásaikkal mielőbb nagyon meg fognak örvendeztetni engem. Ma egy hónapja hogy betegeskedve Kufsteinba érkeztem, de azóta Istennek hála egészséges vagyok – az első 10 napon az úgynevezett „Császártoronyban“ laktam a 7-es számú szobában, e hó 2-án kaptam a várparancsnok úr kegyelme folytán egy igen jó és egészséges szobát a második emeleten, ahol még két szenvedő társammal névszerint SZÉLle^{A7} és HOPESszel^{A8} elégedetten lakom. – A napi időöltésem állandó sétálásból áll, aztán olvasok jó és olykor szórakoztató könyveket, melyeket bőséggel kapunk olvasásra, nem kevésbé olvassuk naponta az újságokat is. – A napi kiadásaimat 20–24 krajcárra becslöm – reggeli 6 krajcár vacsora 10 bajor krajcár – azonkívül dohány, ami itt nagyon drága, gyufa és más apróságok – Ebédet a bérünkért kapunk. – Nekem az itteni drágaság mellett annál in-kább kell és élek is takarékosan, mivel a betegségem alatt Pesten a pénzem egy része teljesen érthetetlen módon elveszett....

Kérem Önöket kedves szüleim értesítsenek en-gem hol van Károly,– remélhetőleg szorgalmasan ír haza – most írok egy pár sort Gidának is, – László valószínűleg még ott van nála M[ező] Telegden.

Továbbá kérem adják át üdvözlömet minden jó ismerősnek – üdvözlöm és csókolom mindenik testvéremet és kívánok kellemes napokat – Önöknek legdrágább szüleim kezeiket ezer meg ezerszer csókolom és a Mindehatót hosszú és egészséges életért kérve maradok az Önök

legengedelmesebb fia

István

Kufstein, 850. november 22-én



P.S. Most semmire nincs szükségem.

Kufstein / Tekintetes / Alsózathursai ZATHURECZKY István Úrnak / Kolozsváron át / Baróton / Erdélyben)

9.

Theuere gute Ältern!!

Den vom 11^{en} December v[origen] J[ahres] datirten werthen Brief habe ich nebst der mir geschickten 20 fl M[ün]ze am 2^{en} d[ieses] M[ona]ts richtig erhalten, wofür ich ihre Hände theuere Ältern unzähligmal küsse und danke die angenehme Nachricht von ihrem Wohlbefinden, und Avancement des Carl zum Unterlieutenant hat mich herzlichst erfreut, gebe Gott auch ferners ihm Glück und gute Gesundheit um auf seinem Laufbahne weitere Fortschritte machen zu können – Mit der ihm zugesandten Summe könne er sich recht schön und nett adjustiren, und wenn er das Wirtschafts versteht auf eine geraume Zeit mit all Nöthigen Uniformirungs = Stücken u. s. w. sich versehen – er schrieb mir bis jetzt noch nicht, ich weiß bestimmt seine Cantonirungs Nation nicht, und könne ihm sonach nicht schreiben – Wie erfreulich mir obige Nachrichten zu kammern, fast in eben so niederdrückendem Grade erschien mir der trauerverkündende Brief der Marie vom 19^{en} v[origen] M[ona]ts und Jahres den ich gleich nach Ihrem werthen Schreiben ebenfalls am 2^{en} d. (?) zu lesen bekam, aus der der ganzen Familie höchst schmerzende Ableben der kleinen Gizelle – die schwere Erkrankung der Lajosin und gleich traurige Schicksal der guten Juli mir bekannt wurden, behüte Gott uns Alle im augetretenen neuen Jahre von dergleichen Trauerfällen, und gebe den Erkrankten ihre baldige Genesung, und Trost für das mütterliche Schmerz der armen Mili!!

Ich erhielt seit meinem letzten Schreiben den 12^{en} v[origen] M[ona]ts annoch Briefe vom Gida, Joska und Mili, gegenwärtig antworte ich Ihnen auch auf Ihr Schreiben – die mir zukommenden Briefe langen hier mit der Post gewöhnlich in 14 tügen an, ich hoffe daß Sie theuere gute Ältern meine Briefe in 16 tagen auch erhalten dürften; ich schreibe jedesmal gegen Mitte des Monats und aufeinmal für Sie und für Alle Angehörigen – dies erwähne ich darum, um beiläufig am 26^{en} des Monats an der Poststation dernach sich erkundigen zu lassen –

Betreff der exarendirung des Olaszteleker Gutes schrieb Gida mir konnte der Onkel Ábris in Ragály für jetzt Nichts ausrichten, hauptsächlich, der Herr von

BONIS keine andere Güter mehr in Ungarn besitze, und im Falle seiner Freylassung genöthigt seyn würde, nach Siebenbürgen zu übersiedeln – während meiner Krankheit in Pesth war ich mit Herrn v. BONIS alltäglich beisamen; und er erwähnte mir öfters, daß wenn Sie lieber Vater zustimmen wollten, wünschte er das Olaszteleker Gut Ihnen recht gerne veräußern, – indem er andere mir nicht eröffnete Absichten hage wegen seiner zukünftigen Wohnung – ob er noch sich noch in Pesth befinde ist mir unbekannt, ich ließ ihn bei meiner Abreise dort zurück, – ferners schrieb mir Gida von den vielen Schäden die durch die Uiberschwemmung der Körös auch ihm zugefügt wurden; und daß er Mitte d[ieses] M[ona]ts zu Ihnen hineinzureisen gedenket.

Ich befinde mich Gottlob und Dank recht gesund, nur ließ mir einen mich sehr geschmerzten Zahn herausziehen wodurch der Schmerz völlig aufhörte– Ich bitte auch unbekannterweise meinen gehorsamen respect an den Herrn Oberstlieutenant von BEDÖH, wie nicht minder meine Empfehlung, an Alle wohlwollenden Bekannten auszurichten– Alle Meine Geschwistern und Angehörigen küsse ich einzeln herzlichst, und indem ich Ihre Hände theuere Ältern abermals tausendmal küsse und glückliche und gesunde Neujahrstage wünsche verbleibe ich mit kindlicher Liebe und Hochachtung

Ihr
gehorsamster Sohn
István

Festung Kufstein am 13^{en} Jänner
1851

Liebe Juli und Mari! Verzeihet mir daß ich auch Euch nicht schreiben kann, aber was aufgehoben ist nicht aufgeschoben benachrichtigt mich⁴⁹ ob Ihr mein Portrait erhalten habet, den bevor ich an Hermannstadt abreiste, kam der dortige Herr Mahler in eurem Namen zu mir und portrairtirte mich ab, um euch zu zuschicken.

Seyet herzlich geküßt von euerem Euch

ewigliebendener Bruder
István

(Címzés:
S^r Hochwohlgeborn

dem Herrn Stephan v ZATHURECZKY de
Also Zaturcsa / Wien / Pest / Cronstadt / in / Baroth / Siebenbürgen)



(Drága jó szüleim!!)

A december 11-én kelt becses levelet a nekem küldött 20 pengő[forin]tal együtt rendben megkaptam, amiért kezeiket drága szüleim számtalanszor csó-kolom és köszönöm a kellemes hírt, hogy jól vannak és Károly előléptetése alhadnaggyá szívből megörvendeztetett, adjon Isten neki a továbbiakban is szerencsét és jó egészséget, hogy pályáján további előrehaladást tehesen – A neki küldött összeggel szépen és takarosán fel tud öltözni, és ha ért a gazdálkodáshoz hosszú időre el tudja látni magát minden szükséges egyenruha-darab-bal – Ő még eddig nem írt nekem, én nem tudom biztosan az állomáshelyét és így nem tudok írni neki – Amilyen örömmel vettem a fenti híreket, majdnem épp olyan nyomasztónak tűnt számomra Mari gyászhiért tudatoló levele múlt hó és év 19-éről, melyet mindjárt az Önök becses írása után ugyancsak 2-án kaptam kézhez, és amelyből tudomást szereztem a kis Gizella⁵⁰ az egész család számára nagyon fájdalmas elhalálozásáról – a Lajos neje⁵¹ súlyos megbetegedéséről és a jó Juli hasonlón szomorú sorsáról, csak Isten óvjon mindnyájunkat a beköszöntő új évben a hasonló gyász-esetektől és adjon a megbetegedetteknek mielőbbi gyógyulást és vigaszt a szegény Mili anyai fájdalmára!!

Az utolsó levelem óta múlt hó 12-én még levelet kaptam Gidától, Jóskától és Militől, jelenleg nekik is válaszolok – a nekem jövő levelek általában 14 nap alatt érkeznek meg a postán, remélem, hogy Önök drá-ga jó szüleim is megkapják 16 nap alatt a leveleimet; minden alkalommal a hónap közepe felé írok és egy-szerre Önöknek és minden hozzátartozónknak – ezt azért említem meg, hogy körülbelül a hó 26-án érdeklődjenek utánuk a postaállomáson.

Az olaszteleki birtok árendába adása tekintetében Gida azt írta, Ábris nagybács⁵² Ragálybó⁵³ most semmit nem tud üzenni, főként, BÓNIS úrnak⁵⁴ nincsenek már birtokai Magyarországon, és szabadon bocsátása esetén kénytelen lenne Erdélybe áttelepedni – Betegségem alatt Pesten BÓNIS úrral naponta együtt voltam, és ő többször is említette nekem, hogy ha Ön kedves apám beleegyezne, szívesen eladná Önnek az olaszteleki birtokot, – hogy más, előttem fel nem tárt szándékai lennének jövődöbéli lakásáról – hogy még Pesten van-e, nem ismeretes számomra, elutazásomkor ott hagytam, továbbá írt nekem Gida a sok kárról, melyet a Körös áradásai okoztak neki is, és hogy e hó közepén Önökhöz szándékozik utazni.

Én Istennek hála és köszönet igazán jól vagyok, csak egy nagyon fájós fogamat húzattam ki miál-tal a fájdalom teljesen megszűnt – Kérem ismeretlenül

is átadni engedelmes tiszteletemet BEDŐ alezredes⁵⁵ úrnak, valamint nem kevésbé küldöm üdvözetemet minden jóakarató ismerősnek – Minden testvéremet és hozzátartozómat egyenként szívélyesen csókolom és az Önök kezeit, drága jó szüleim, újólag ezerszer csókol-va és boldog és egészséges újesztendei napokat kíván-va maradok gyermeki szeretettel és tisztelettel

az Önök legengedelmesebb fia
István

Kufstein, 1851. január 13-án

Kedves Juli és Mari⁵⁶! Bocsássatok meg, hogy nektek is nem tudok írni, de ami késik nem múlik, értesítetek, hogy az arcképeket megkaptátok-e, mert mielőtt Szebenből elutaztam, az ottani festő úr eljött hozzám a nevetekben és elkészítette az arcképeket, hogy elküldje nektek.

Szívélyesen csókol a Ti
örökké szerető fivérek

István

Tekintetes

Alsózathurcsai ZATHURECZKY István
Úrnak / Bécs / Pest / Brassó / Baróton / Erdély)

10.

Kufstein am 6^{ten} März 851

Liebe gute Ältern!!

Der letzte Tag februars war auch allhier in dieser Festung ein höchst erfreulicher, da 16 auf 6 Jahre Festungs Arrest verurtheilt gewesenenen ehemaligen Ofiziere durch die hohe Gnadenakte S[ein]e Majestät Dats...[?]⁵⁷ am 26. F[e]b[r]uar] welche am 28^{ten} hier anlangte allsogleich in Freyheit gesetzt wurden – diese höchstangenehme Nachricht dürften Sie liebe gute Ältern bis jetzt auch aus denen Zeitungen gelesen haben, ich schreibe dies jedoch Ihnen mit dem freude-vollen Gefühle, daß nunmehr auch uns zurückgebliebenen ein Hoffnungsstrahl entgegen lächelt, daß die Milde des Begnadigens nach und nach auch uns zu theil werden könne, umsoehr da die gegenwärtig an-nestirten Alle effektiv dienende kk Ofiziere waren und nunmehr der Anfang mit 114. begonnen habe. – Von denen 17 die mit mir hirher abgeführt waren sind sieben Namens KOZMA – GERGELY – SALAMON – GIDRO – ROTH – MOLNÁR und NAGY Ezechiel befreiet worden, die allsogleich ihre Heimreise nach



Siebenbürgen antraffen, hoffentlich werden mehrere von Ihnen Gida auf ihrer Durchreise besuchen.– Trösten Sie sich nun theuere gute Ältern und verzagen Sie nicht, den Gott der Lenker unserer Schicksale zeigte auch durch diese unsere gegenwärtige Erfahrung, daß wir in ihm hoffend, nie dem gewaltigen Drucke des Unglückes darnieder liegen dürfen, und eher als unsere schwachen Sinne berechnen konnten vielleicht ein besseres Loos unserer harret!–

In folge der Freilassung obigen fand allhier in unserer Wohnung auch einige Änderung statt, unser 64 jähriger alter Collega HOPELS erfreute sich auch der Freiheit, und ich bezog nun mit meinem hier gebliebenen – – nen andern Collega Namens Joseph v[on] SZÉL ein anderes recht gutes und schönes Zimmer (: No 16 :) wo wir bereits meinen guten Freund PAP lui antraffen, den die Gnade unseres gütigen Herrn Festungs Comandanten zu meiner hohen Freude, uns zu theilte, nunmehr leben wir seit 1en März ihrer drey recht zufrieden mitsamen, und erfreuen uns einer sehr guten Gesundheit.–

Das Schreiben der Marie erhielt ich am 19^{ten} v[origen] M[ona]ts und danke dem Allmächtigen daß er Ihre so sehr zerrütete Gesundheit theuere gute Mutter wiedergab– Möge nun Gott selbe vollkommen hergestellt auch ferners hin aufrecht erhalten!! ich küsse die Marie für sein Schreiben brüderlichst, aber ich muß aufrichtig gestehen, mich bange schon der Anblick ihres Briefes, da Sie mir schon zum zweytenmale sehr traurige Nachrichten mittheilt, aber Sie soll dieser wegen meiner nicht böse werden, diese meine bemerkung that ich darum, daß Sie in Hinkunft verschont seye solche unangenehme Nachrichten schreiben zu sollen.

Jetzt schreibe ich annoch der Mili und dem Gida auch ein paar Zeilen,– vom Joska erhielt ich in diesem Monat wieder einen Brief, leider kann ich ihm jetzt nicht antworten– Ich bitte meine Empfehlung an Alle unseren guten bekanten auszurichten küsse meine einigst geli....⁵⁸ Geschwistern und Brüdern einzeln recht herz.....⁵⁹

Ihre Hände theuere gute Ältern unzähligemal küssend und Gott für Ihr gesund Erhalten bittend verbleibe ich Ihnen

Liebe gute Ältern
als Ihr
gehorsamster Sohn
Stephan

(Címzés:

S^F Hochwohlgeborn / dem Herrn Stephan von

ZATHURECZKY de Also Zaturcsa!
/ Wien / Hermannstadt / S. Szentgyörgy
/ in Baróth / Siebenbürgen

(Kufstein, 851. március 6-án
Kedves jó szüleim!!

Február utolsó napja itt ebben az erődben is nagyon örvendetes volt, mivel 16 6 év várfoogságra elítélt volt tisztet Ófelsége február 26-án kelt kegyelmi ügyirata által mely ide 28-án érkezett meg azonnal szabadlábra helyeztek – ezt a nagyon kellemes hírt Önök kedves jó szüleim is olvashatták eddig az újságokból, mégis írok róla azzal az örömteli érzéssel, hogy immár ránk hátramaradottakra is mosolyog egy reménysugár, hogy a kegyelem enyhében fokozatosan mi is részesülünk, annál inkább mivel a jelenleg amnesztiában részesültek mind ténylegesen szolgáló cs. és kir. tisztek voltak és immár a 114.-kel elkezdődött a folyamat.– A 17 közül akiket velem együtt szállítottak ide heten, név szerint KOZMA⁶⁰ – GERGELY⁶¹ – SALAMON⁶² – GIDRO⁶³ – ROTH⁶⁴ – MOLNÁR⁶⁵ és NAGY Ezechie⁶⁶ megszabadultak, és azonnal elindultak haza Erdélybe, remélhetőleg közülük többen meg fogják látogatni Gidát átutazóban.– Nos vigasztalódjanak drága jó szüleim és ne csüggedjenek, mert Isten sorsunk irányítója a mi jelenlegi tapasztalatunk által is megmutatta, hogy benne remélve, soha nem szabad a balsors hatalmas nyomásának engednünk, és hogy ko-rábban mint gyarló ésszel kiszámíthatnánk, talán egy jobb sors vár ránk!–

A fentiek szabadon bocsátása következtében itt a mi lakásunkban is sor került egyes változásokra, a mi 64 éves idős HOPELS⁶⁷ kollégánk is megszabadult, és én az itt maradt másik kollégámmal, név szerint SZÉL Józseffel egy másik igen jó és szép szobába költöztem (16-os számú), ahol már jó barátomra, PAP Lajosra⁶⁸ találtam, akit a mi jóságos várparancsnok urunk ke-gyelme legnagyobb örömömre hozzánk osztott be, im-már március 1. óta hárman igen elégedetten élünk együtt, és nagyon jó egészségnek örvendünk.–

A Mari írását múlt hó 19-én kaptam meg és köszönöm a Mindenhatónak hogy az Ön oly nagyon leromlott egészségét, drága jó anyám, visszaadta– Adja Isten, hogy az teljesen helyreálljon és továbbra is megmaradjon!! Fivérileg csókolom Marit az írásáért, de őszintén meg kell vallanom, hogy már levele megpillantásakor aggódtam, mivel már másodszor közöl velem nagyon szomorú hírt, de ne haragudjon meg rám ezért, ezt a megjegyzést azért tettem, hogy a jövőben megkímélődjék ilyen kellemetlen hírek írásától.



Most még írok Milinek és Gidának is egy pár sort,– Jóskától ebben a hónapban ismét kaptam egy levelet, sajnos most nem tudok válaszolni neki– Kérem adják át üdvözetemet minden jó ismerősünknek, egyenként csókolom szeretett testvéreimet és fivéreimet igen szívélyesen.

Az Önök kezeit drága jó szüleim számtalanszor csókolva és Istent kérve, hogy egészségüket megtartsa, maradok kedves jó szüleim az Önök

*legedelmesebb fia
István*

*Tekintetes / Alsózathurcsai ZATHURECZKY
István Úrnak / Bécs / Nagyszeben / S. Szentgyörgy /
Baróton / Erdély)*

11.
No. 1.
Kufstein am 1^{ten} April 851.

Innigstgeliebte gute Ältern!!

Daß die väterliche Milde und Obsorge unserer hohen Regierung um allen leidenden Clahsen des Staates, und sogar um das Loos eines jeden Einzelnen möglichst zu erleichtern und zu bessern höchst besorgt ist,– beweisen am glänzendsten die am 18^{ten} v[origen] Monats auch uns Gefangenen allhier zu theil gewordenen wohlthätigen Conihsionen; diese sind: alltägliches Spazierengehen eine gute Stunde in der freyen frischen Luft im genanten Josephsburge oder Pfauenschweife – falls aber die Witterung dies nicht zu ließe, auf den vor unserer Zimmerthüre sich hinziehenden Gange und zwar jedesmal in Gesellschaft von 8 bis 9 Leidensgefährten,– natürlich unter gehöriger Bedeckung,– früher geschah dies je zu zwey höchstens zu dreyen,– früher konnte einer seinen anderen Leidensgefährten während seiner ganzen Inhaftirungszeit nie sprechen, nie kennen lernen, falls er nicht mit ein und dasselbe Zimmer bewohnte.– Ferners erhielten wir die Freyheit uns Schreibmaterialien verschaffen zu dürfen, und so oft uns beliebig, an unseren theueren Angehörigen schreiben zu können, den geschriebenen Brief übergeben wir dem Profoßen er überreicht beim Frührapporte solche dem Herrn Festungs Commandanten, allwo durchgelesen, zugesiegelt und sonach auf die Post abgegeben wird – die uns zu kommenden Briefe langen gleichfalls auf erwähntem Wege in unsere Hände.– der Bedarf an Papierquantität wird vor der

Üibergabe gehörig Numerirt und nach Ausweis der ordentlichen Verwendung neuen Vorrath bezogen, dies erwähne ich hier darum weil obige Nro auf diesem meinem Briefe, keinen Bezug habe auf mein Schreiben, sondern blos die Numerirung des Papiers andeutet.– In Verbindung mit dieser zweiten großen Conihsion steht noch eine dritte die wir gleichfalls erhielten, nemlich: der Genuß des schwarzen Kafees–

Der 19^e März war für mich und meine zwey Collegas eine freudige, die Gnade unseres Herrn Obersten und Festungs Commandanten gewährte den Leidensgefährten CZÚCZOR,⁶⁹ MATUSITZKY und LESINSZKY meinen Collega SZÉLL dessen Namenstag war besuchen zu dürfen, und wir nun ihrer sechs beisammen, conversirten und unterhielten uns ein paar Stunden recht vergnügt,– dies war meine erste Unterhaltung seit der Zeit ich mich allhier befinde – Mein Collega PAP luis hate die Rolle der Hausfrau geführt; von ihm schrieb ich in meinem letzten Briefe vom 6^{ten} März, das wir seit ersten März ein Zimmer bewohnen gemeinschaftlich annoch mit Collega SZÉL, hoffentlich haben Sie theuere gute Ältern diesen meinen Brief erhalten.

Der 20^e März war für uns ein nichtminder freudiger, da wir erhielten nach langen Entbehrung unsere Eßbestäke zum ferneren Gebrauche zurück, und es verursachte wirklich manchen Comischen Augenblick dessen Gebrauchsnahme – sie schienen in unseren Händen als etwas ungewöhntes und langes Werkzeug zu seyn, wir mußten uns wieder und nach und nach als kleine Kinder daran wöhnen, den bisdahin gebrauchten wir zum Behufe des Essens kleiner beinernen Messern und Gabeln, ich behalte mir meinen derartigen Eßbesteck zum ewigen Andenken!–

Was meinen Geldvorrath anbelangt, so habe ich annoch ein paar Gulden in der löblichen Festungs Chasa, jedoch wird es nicht schaden wen Sie theuere gute Ältern auf unvorhergesehene Fälle, damit, mich versehen, und wenn für mich auch gegenwärtig nicht Nöthig, so ist es doch immer besser im Nothfalle solches gleich bei Händen zu haben– Ich kann Ihnen theuere Ältern die freudige Nachricht erstatten daß für uns die Bischöfe Ungarns bei Seiner Majestät bittlich eingekomen seyen, nicht minder beabsichtigt eine Damen-deputation aus Ungarn desgleichen, worüber ich der Mari weitläufiges schreibe.– Mit Beginn des jetzigen Quartals erhalte ich aus Wien die Ostdeutsche Post zu lesen worauf ich mit SZIGETHI pränumerirt habe – PAP hat in Compagnie die Wiener Allgemeine Zeitung früher Theater Zeitung bestellt, Széll gleichfalls in Compagnie die Augsburgere Allgemeine Zeitung, und



annoch den Wanderer, sonach bekomme ich täglich aus der Residenzstadt 3 und einen ausländischen Blatt zu lesen – nunmehr haben wir Zeitungen genug zu lesen.– Meine beyden Collegas lassen Sie theuere Ältern rechtvielmal grüßen. Ich grüße Alle unsere Bekannten gleichfalls rechtvielmal, küsse meine Brüder und Schwester jeden einzeln unzähligemal. Bitte Gott, liebe Mutter, daß er Ihre Gesundheit baldigst wiederschenken möge, und Sie beide theuere Ältern, Gesund, Glücklich, und Zufrieden lange noch erhalte! Küße innigst Ihre Hände tausendmal verbleibe

Ihr gehorsamster Sohn
Stephan ZATHURECZKY

P. S. Unser Herr Festungs – Comandant Ludvig v[on] LOMSAREVIC wird in Ruhestand über⁷⁰ – in die Stelle dieses Herrn ist gleichfalls aus dem Ruhestande ernant der Herr Oberst Joseph v[on] NEHIBA zum hiesigen Festungs C[o]m[an]-d[an]ten.–

(Címzés:

Von Kufstein / Sr Hochwohlgebor'n / dem Herrn Stephan von ZATHURECZKY de Also Zaturcsa! / Salzburg / Wien / Hermannstadt / Cronstadt Baróth / in / Siebenbürgen)

(Kufstein, 851. április 1–én
Bensőségesen szeretett jó szüleim!!

Hygy magas kormányunk atyai kegye és gondoskodása az állam minden szenvedő osztályán, sőt minden egyes [ember] sorsán lehetőleg könnyíteni és javítani igyekeznek,– a legragyogóbban igazolják a jótékony engedmények, melyekben múlt hó 18-án mi foglyok is részesültünk; ezek a [következők]: minden- napos séta egy jó órányit a szabad friss levegőn a nevezett Josefsburgban vagy Pávafarokban – ha azonban az időjárás ezt nem engedné meg, a szobaajtaink előtt húzódo gangon éspedig minden alkalommal 8 – 9 szenvedő társunk társaságában – természetesen kellő fedezet alatt – korábban ez kettesével vagy legfeljebb hármásával történt,– korábban az ember teljes letartóztatási ideje alatt soha nem beszélhetett egy másik szenvedő társával, soha nem ismerhette meg, ha nem egy szobában laktak. – Továbbá szabadságot kaptunk írószerek beszerzésére és így tetszés szerint gyakran írhatunk a mi drága hozzátartozóinknak, a megírt levelet átadjuk a porkolábnak ő a reggeli raportnál átnyújtja a várparancsnok úrnak, ahol átolvassák, lepecsételik és

azután postára adják – a nekünk jövő levelek ugyan- csak az említett úton jutnak kezeinkbe.– A szükséges papírmennyiséget átadás előtt illőn megszámozzák és a rendes felhasználás igazolása után új készletet szereznek be, ezt azért említem meg itt, mert a fenti szám a leveleken nem az írásomra vonatkozik, hanem csupán a papír számozására utal.– Ezzel a második nagy engedménnyel áll kapcsolatban még egy harmadik melyet ugyancsak megkaptunk, éspedig a feketekávé élvezete.

Március 19-e számomra és két kollégám számára örvendetes volt, ezredes urunk és várparancsnokunk kegye engedélyezte CZUCZOR⁷¹⁷² MATUSITZKY⁷³ és LESINSZKY szenvedő társainknak SZÉLL kollégám kinek névnapja volt meglátogatását, nos mi velük együtt hatan, nagyon vidáman konverzáltunk és mulattuk magunkat pár órát,– ez volt az első multságom mióta itt vagyok– Kollégám PAP Lajos vitte a háziasszony szerepét, róla írtam utolsó, március 6-i levelemben, hogy március elseje óta egy szobában lakunk még SZÉLL kollégával közösen, remélhetőleg Önök drága jó szüleim megkapták ezt a leveletem.

Március 20-a nem kevésbé örvendetes volt számunkra, minthogy hosszas nélkülözés után visszakaptuk evőeszközeinket további használatra és valóban okozott néhány komikus pillanatot ezek használatba vétele – valami szokatlan és hosszú szerszámnak tüntek kezeinkben, újból és fokozatosan hozzá kellett szoknunk mint kisgyermekeknek, mert addig evés céljából kis csontból való késeket és villákat használtunk, én örök emlékül megtartom az ilyen evőeszközeimet!–

Ami a pénzkészletemet illeti, még van egy pár guldenem a dicséretes várkasszában, mégsem fog ártani ha Önök drága jó szüleim előre nem látható esetekre ellátnak vele, és ha jelenleg nincs is rá szükségem, úgy mégis mindig jobb ha szükség esetén mindjárt kéznél van az ilyesmi– Közölhetem Önökkel drága szüleim az örvendetes hírt, hogy Magyarország püspökei kérréssel folyamodtak értünk Ófelségéhez, nem kevésbé szándékozik egy hölgydeputáció Magyarországból hasonlóképpen [tenni], amiről Marinak bővebben írok.– A mostani negyedév kezdetével kapom Bécsből az Ostdeutsche Post-ot olvasni amire SZIGETHIvel⁷⁴ előfizettem – PAP megrendelte a kompániánál a Wiener Allgemeine Zeitung-ot korábban a Theater Zeitung-ot, SZÉLL ugyancsak a kompániánál az Augsburgi Allgemeine Zeitung-ot és még a Wanderer-t, így naponta kapok a székvárosból 3 és egy külföldi lapot – immár van elég újságunk olvasni.– Mindkét kollégám sokszor üdvözlí Önöket drága szüleim. Én ugyancsak sokszor üdvözlöm minden ismerő-



sünket, egyenként számtalanszor csókolom fivéremeit és húgaimat. Kérem Istent, kedves anyám, hogy mihamarabb adja vissza egészségét, és Önöket mindkét drága szülőmet, egészségben, boldogságban és elégedettségben még sokáig megtartsa! Bensőségesen ezerszer csókolom kezeiket maradok

az Önök legengedelmesebb fia
ZATHURECZKY István

P. S. Várparancsnok urunk Ludvig v[on] LOM-SAREVIC-et⁷⁵ nyugalomba helyezik – ennek az úrnak a helyébe ugyancsak nyugalomból Joseph v[on] NEHIBA⁷⁶ ezredes urat nevezik ki itteni várparancsnoknak.–

Kufsteinből / Tekintetes / Alsózathurcsai
ZATHURECZKY István Úrnak / Salzburg / Bécs / Nagyszében / Brassó / Baróton / Erdélyben)

12.
Kufstein December 3^{án} 1851

Szeretett édes jó Márim!

Multhó 12^{án} írt leveled és a jó Szülőimtől szükségseim fedezésire küldött 20 pengő f[orin]t[er] e' hó 1^{én} vevém, melyekért jó Szülőim kezeiket számtalanszor csókolom és egyszersmind alászan köszönöm.– A' Milinek szollo levelem melyett most a' tiéddelel együtt rék Imetsfalvára utalám, mert miglen e' jelen soraim hozátok eljutandnak addig ő már hazulról Barotrol, haza utazandot Imecsfalvára, s így gondolám hogy azt hamarább megkaphattya.–

Joskától nem rég kaptam Szebenből levelet, melybe rá Károly egészségese létét és azon szándokát is hogy ő érettem kérti kívánna menni Bécsbe,– ez igen szép és dicséretes bizonyítása az ő tiszta testvéri szeretetének, de talám tübbet árthatna ön magának ez által, mint sem használhatna nékem véle – azért ha felhagyna illeténi jó szándokával tanácsosabb lenne 's én részemről oly őszinte szíves köszönettel fogadom jó akaratát mint magát a tettet.– Edes jó Szülőim és a jó Mili miattami szünteleni és gyakori fáradozásaikértis legszébb jutalom lenne az hogy ha kívánatukat a létesülés koszoruzná, és én is hálás köszönésemmel személyesen hozzá járulhatnék, de ha mégis mind azon a' sok fáradsághoz kapcsolt forro ohajtások nem oly rögtönözve telyesülendenek a' mint azt számtásaitok szerént kívánátok, nem kelletek elcsüggedni édes Márim, mert ámbár a' türelem keserű, de végtire talám még édes gyümölcsöt teremhet.–

Te panaszkodol ide, Márim azon hogy Gida rest író, ezen panaszkodba én is méltán osztozom mert augustus 27: olta mit se tudata velem se magáról se családjáról se pedig Lászlórol, hanem én bizatom magamot azzal hogy midőn soraival valamikor leszen,– meg ürvendeztet, semmi kellemetlenséget nem tudat, a' jó tudostás pedig soha se jön késő[n].– Tercsa nénénktől⁷⁷ multhó 4^{én} néked írt levelem olta még levelet nem kaptam azért mit se írhatok felőlök néktek – hanem örvendek azon hogy ti kaptátok leveleiket és én se vagyok általok elfeledve hanem élek jó emlékekbe; mennyit kérdezősködnem édes Márim tölled minyájokrol ha találkoznánk, gondolom még időd se lenne eleendő a' feleletre különösen sokat sokat Gömörből, és itten ujjbol kiről rád „hogy jól esett hogy nem teljesült szándéka” – no de most elég ennyit erről tübbet majd szoval a' mikor együtt lehetünk!–

Valahára már ujdonságot is kell nom, mely áll abbol hogy a' mult hóba két fogoly társ, ő felsége kegye át viszanyeré szabadságát – az egyik volt g. n. pap felső M. országbol⁷⁸, Gf KREITH⁷⁹ nevű – a' másik ez előtt 3 hoval jött vagy jövetett Olaszhonbol 10 évi ingyen lakásba, neve D^e CICERI⁸⁰ – és már ily hamar helyetök a' potlék is megjött ugyan a' multhóba az egyik CSIKI⁸¹ nevű, a' más JOSIPOVICH volt turapolyai Gf.⁸² a' pesti újépületből – továbbá hogy 1^ő november olta tökéletes telünk van, 's csak nem napon-ta havazz az olta.– és végtire hogy mult levelemben híába ditsekvék virágaim szépségével mert azok a' tél erélyes be köszönésével tübbé nem hogy virágzani de sőt zöldelelni sem akarnak.–

E' hó 15^e körül remélem ujjbol leveletem utnak indíthatni, mivel hogy mi leszen az most még nem mondom meg már sokat mondtam a' titkok elárulni pedig nem czéлом – majd mondják jövő soraim a mondanokat most tehát csak annyit hogy e' jeleni levelemis találjon minyájakokat legjobb egészségek közt és Isten távolszon minden történhető szerencsétlenséget töltelek.

PAP, ki szintén mint én is legjobb egészségben van, SZIGETHI és KÁLNOKY⁸³ pajtásaim – Szülőim és títeket minyájan tisztelnék. Én minden ősmersínek legszívesben köszöntöm jó Szülőim kezeiket számtalanszor csókolom– Téged édes jó Márim, Julit, Lujzát⁸⁴, Gábort⁸⁵, Gyulát⁸⁶, Lajost 's mind testvéreim egyen egyen ezerszer csokol és öl

testvéretek
Ifj. ZATHURECZKY István

(Címzés, pecsét nincs. Valószínűleg borítékban volt a levél.)



13.
Kufstein Május 1^{án} 852

Szeretett édes jó Szülőim!!

Továbbra halasztgatni tudostásomat csak nem rási hanyagságnak tekinthetnék édes jó Szülőim – annál fogva megnyugtatósokra örömmel írhatom hogy én eddig elő még mindig egészséges vagyok – Joságokból, a' szükségemre kellő anyagi segélylyel annyira el vagyok látva, hogy e' részben is tökéletes nyugodtak lehetnek édes jó Szülőim. – A' mi különbben fogsági környülményeim illeti, ittenis nemű változás történe utólszori levelem olta, az az hogy mostan dél előtt, és délutánis három órát összesen pedig napjába hat órát nyitva vagyon szobánk aytaja. – Mint több fogoly társimtot halám, mult hó 11^{án} a' magys hadügyminiszterium az itteni várban lévő volt tisztok Conduitte listáját⁸⁷ felkűldeni rendelte, – ezen rendkűvli eljárás ujra egy kis reményt nyujt, hogy talám következteül valami jó örvendeztetetne még, – egyébbaránt ha e' hír gaz, a' jövő meg mutatandja az eredményt mivel eddig (még az ígaz idejét nem multa) nem történe semmi. – Mi mostan éppen költözkdéssel foglalkozunk az az egyik szobából a' másba menyünk míglén meszelnek – Itteni időjárásunk jelenleg kissé komoly, mivel gyakran éss a' mult hó 18, 19 és 20^{ik} napjaiba havazás és következtül ki kissé híves idő vala – reményljük azonban hogy csak már ittenis ki tavaszodik. – A' multho 16^{án} Mili levele is örvendeztete meg, de még néki se válaszlék mivel az ígéré, hogy ünnepe után rögtön fránd és mind várakozám megjövésére, – ma azonban pap pajtásom jó any[j]jától kapván levelet, melybe írják hogy a' Mári menyegzője meg történt és Juli is benn van Nyujtodon nálok, – én azt ohajtam hova hamarább megtudni azért képzelhetik jó Szülőim mennyire számíték minden órába a' kedves levél érkeztere – Adjon a' jó Isten a' szegény jó Márinak megelégedést és boldog napokat, jó Szülőimnek pedig hosszas és egészséges életet, hogy az ók és minyájunk boldog napjaiba velünk együtt részesülhessenek!!!

Pajtásaim jó Szülőim alássan tisztelik, nemkülömben ösmerősink egyen egyen a' legszívesebben üdvözlendem – testvereim csokolom – jó szülőim kezeik számtalanszori csokolása után maradok

engedelmes fiok
István.

(Címzés:
Von herrn Stephan von ZATHURECZKY de

Also Záturcsa / Wien / Hermanstadt / Cronstadt/ Baroth
/ in / Siebenbürgen

A levélzáró viaszpecséten háromlevelű lóhere.
A pecsét fölött olvasható: Tisztelettel küldi BARDO CZ

Pecsét felirata:
KU[FSTEIN] / WIEN 5. MAI. / HERR-
MANSTADT 8/5 / SEPSISZENTGYÖRGY 10/5)

14.
Szeretett édes jó Szülőim!!

A' szokott levélírási időmet jelenleg szinte öt nappal halasztám hátrábra azon jó remény kecsgetése mellett hogy talán ezen néhány nap alatt jó Szülőim kedves levelöket vehetendem és egyuttal arra vonatkozható viszonzásom is telyesíthetvén, nem kelleitk azzal ismét egy havig késnem, – azomban számitásim nem telyesülvék, – sietek jó Szülőimtet életbe léteimről tudositani valamint arrolis hogy útobbi levelem óta egészségi és más állapotomba se történt semmi nevezetes változás. – Napi szükségeim fedezésére megkívántató pénzbe hasonloképp híányt nem szenvedek, mert csak e' hó elejénis a' Gida jószágából ismét husz pengő forint jöve számomra. – E' hó 2^{án} itten jára egy stabsazt⁸⁸ Ur mind gondolom Innsbruckból ki küldve, és ez alkalommal a' mejjem megvisgálván egyszersmind a' fájdalomaim felől is kikérdeze, – valamí eredménye léssen é vagy se, a' jó Isten tudja – én inkább örvendenék annak ha egészségem tudhatnám visszanyerni, mert e' nélkülít éltem csak valodí nyomor, midón a' hívűsebb napok be következesétől előre kelleitk már félnem. –

E' jelen soraim mikor jutandnak el jó Szülőimhez ugy szintén azt hogy szülőimtetől mikor jöhet számomra meg levelök mostan többé nem számíthatom ki, mínekutánna e' hó 13^{án} olvastott fel nekünk azon fennsőbb helyről lekűldött rendelvény, mely szerént minden hozzánk szölló levél a' várparantsnokságok által fel törtetvén a' pénz vagy más küldemény abból ki vétetik a' levél pedig felkűldetik a hadsereg főparantsnoksághoz Bécsbe, honnan ismét visszajövéen akkor adodok az által nekünk – mennyi idő alatt tészik e' körutat leveleink meg, még nem tudhatni – az általunk írando levelek hason úton jutandnak el kedves rokoninkhoz – ha például valamely szorgos családí viszonyt tartalmaz a' hozzánk írt levél az az illető várparantsnokságon át nekünk tudtul adatik sat. –

Én a' jó Nagymamám⁸⁹ és Tercsa kezeit számtalanszor csokolom ha jó Szülőim írnak nekik ínstálom felőlem is megírni hogy egészséges vagyok.



testvéreim egyen egyen csokolom – jo Szűlőim kezeik számtalanszori csokolása után Isten oltalmába ajánlva maradok

engedelmes fiok
ZATHURECZKY István

Kufstein august 19^{en} 853

(Címzés:

N^o 9449 / An Herrn Stephan von ZATHURECZKY de also Záturcsa / Hochwohlgeborn zu Barót Siebenbürgen / Cronstadt

Pecsétek:

A levélzáró viaszpecséten a kétfejű sas látható. A körpecsét felirata: SEPSI SZ: GYÖRGY 28/8)

15.

Innigstgeliebte Eltern!

Am 30^{sten} October v[origen] J[ahres] erfreute mich Ihr vom 29^{en} August datirtes Schreiben – aber an diesem Tage erhielt ich auch den, vom Barót am 16^{en} September geschriebenen Brief der Emilie; aus diesen beiden Briefen konnte ich nun zu meiner unaussprachlicher Freude und Beruhigung, lesen, daß Sie liebe gute Eltern, und auch Alle meine guten Geschwister und Angehörigen gesund und Wohlauf seyen, Möge der gütige Gott Ihnen Allen auch in diesem neuen Jahre die Gesundheit erhalten, und All' das Beste was Sie sich nur wünschen können gewähren!– Am 3^{en} November langte hieher für mich ein wahrscheinlich von Ihnen geschriebener Brief beschwert mit 20 fl[orens] M[ün]ze nebst 3 Stück Hausmüzen, und zwei photographirten lieben Portraits an. da aber dieser Brief in ungarischer Sprache abgefaßt und vielleicht auch nicht durch Sie theurer Vater unterzeichnet war,– ad acta gelegt, ich vermuthe blos daß Sie liebe gute Eltern mir diese Sendung machten, wofür ich Ihre Hände tausendmal küsse, und auch den Schwestern danke ich herzlichst, und küsse Sie für Ihre mir gemachte angenehme Überraschung. Was meinen Zustand seit meinem letzten Schreiben vom 7^{en} Oct[o]b[e]r, anbelangt, kann ich leider um Nichts zu verschweigen nicht anders benennen als wie fortwährende kränkelnde Vegetation, den ich litt am verflossenen Herbste fortwährend sehr viel, hauptsächlich aber stiegen meine leiden gegen Ende Oct[o]b[e]rs, bei welcher Gelegenheit ich mich genöthigt sah auch den hierortigen Herrn Bezirks Arzt zu

Rathe bitten zu lassen, und sonach wurde ich einen Monat hindurch durch zwei Ärzte behandelt und lebte bis zum 2^{en} December so zusagen mit medicin, während dieser Zeit gebrauchte ich auch täglich 4–8malige Abwaschungen mit kaltem Wasser; Meine damalige Krankheitszustand bestand: im Allgemeinen Gereiztheit der Nerven und Blutsystems verbunden mit Schwäche derselben, in folge dessen hatte ich fast fort-dauernden Blutandrang nach Kopf, Brust, und Rücken, schmerzhaften Herzklopfen, große Schwäche in den Füßen, Schmerzen in der rechten Brust und tausenderlei kleinere Schmerzen im Körper, zu all diesen leiden gesellte sich noch eine Melancholie – Bei all' diesen vielen leiden tröstete mich nur, daß die Ärzte bei ihren gepflogenen Untersuchen keine organischen Fehler entdeckten, weder an der Brust, noch anderswo. Seit December befinde ich mich nun wiederum etwas Wohler, leide doch noch an rheumatischen Brustschmerzen, periodischen schwachen Herzklopfen, Schwäche in den Füßen und am häufigsten an Rückenschmerzen welcher eine Rückendürre jedoch im rechten Stadium zu sein, dürfte,– übrigens war ich bis jetzt nicht eine Stunde bettlägerisch krank. Ich medicinire gegenwärtig nicht mehr, sondern gebrauchte täglich 3–4 malige kalte Abwaschungen, und trinke viel Wasser.– Am 29^{en} Dezember entsendete ich 26 fl[orens] M[ün]ze um ein elektromag-netisches Apparat, und hoffe nunmehr von selber mir zukommt und ich es also gleich anwenden könne, in 3–4 Wochen mich herstellen zu können allenfalls wäre sehr nothwendig für mich der Gebrauch von douche-Bädern, da aber diß bei meiner Lage nicht stattfinden kann, so muß ich mich begnügen auch blos mit der electricisirung– Ich beschrieb nun liebe gute Eltern meinen Zustand in seinem ganzen Umfange, und hoffe da ich dabei nichts verschwiegen habe, Sie hinsichtlich meiner doch beruhiget zu haben.– Während meiner Krankheit habe ich viel Auslagen gehabt, so daß mir wenig Geld erübrigt blieb sonst benöthige ich Nichts anderes. Unser Freund PAP Lajos ist recht gesund u. küßt Ihre Hände, so wie auch seiner guten Mutter. Meiner Ansicht nach wäre viel besser den Gyula. in die Ingeieur Accademie zu schicken, als nach Tuln, mich freuet übrigens sehr daß er wie auch Gabor und Balás sehr fleißig und gut lernen– Alle unsere lieben Angehörigen und Ihre Hände liebe gute Eltern unzähligemal küssend verbliebe ich

Ihr gehorsamer Sohn
Z[ATHURECZKY] István

Kufstein am 11 Jäner 854



(Címzés:
durch das kk. Hermannstädter Kriegsgericht /
[...?.....] 134 / Sr Hochwohlgebor'n / dem Herrn
Stephan senior von ZATHURECZKY de Also Zatur-
csa! / zu Baróth / in Siebenbürgen)

(Bensőségesen szeretett szüleim!!)

Múlt év október 30-án megörvendeztetett augusztus 29-én kelt írásuk – de ezen a napon kaptam meg Emilia szeptember 30-án Barótról írt levelét is; e két levélből kimondhatatlan örömmre és megnyugvásomra olvashattam, hogy Önök kedves jó szüleim és mindenik jó testvérem és hozzátartozóm egészséges és jól van. A jó Isten tartsa meg mindnyájukat ebben az új esztendőben is egészségben, és adja meg a legjobbat, amit csak kívánnak!– November 30-án érkezett meg ide számomra egy valószínűleg Önök által írt levél megterhelve 20 pengőforinttal 3 darab házisapkával és két kedves fotografált portré. De minthogy ez a levél ma-gyarul volt fogalmazva és talán Ön drága Apám nem is írta alá,– ad acta tették, én csupán gyanítom, hogy Önök, kedves jó szüleim készítették nekem ezt a küldeményt, amiért kezeiket ezerszer csókolom, és a hűgaimnak is a legszívélyesebben köszönöm és csókolom őket a nekem szerzett kellemes meglepetésért.– Ami állapotomat illeti az utolsó, október 7-i írásom óta, sajnos nem nevezhetem másként, hogy semmit se hallgassak el, mint folytonos beteges vegetálásnak, mert a lefolyt őszön folyamatosan nagyon sokat szenvedtem, főleg azonban október vége felé fokozódtak szenvedéseim, mely alkalommal szükségesnek láttam az itteni körzeti orvostól tanácsot kéretni, ezután egy hónapon keresztül két orvos kezelt és december 2-ig úgymond orvossággal éltem, ezalatt az idő alatt napi 4–8-szoros lemosást használtam hideg vízzel; az én akkori betegségem az idegek és a vérrendszer általános ingerültségében állt ugyanezek gyengeségével párosulva, ennek következtében majdnem folyamatos vértolulásom volt a fej, mell és hát irányába, fájdalmas szívdobogás, nagy gyengeség a lábokban, fájdalmak a jobb mellben és ezerféle kisebb fájdalom a testben, mindezen szenvedésekhez társult még egy melankólia is– Mindezen sok szenvedésben csak az vigasztalt, hogy az orvosok a szokásos vizsgálataiknál nem fedeztek fel szervi hibát, sem a mellen, sem máshol. December óta ismét kicsit jobban érzem magam, mégis szenvedek még reumatikus mellfájdalmakban, periódikusan gyenge szívdobogásban, gyengeségben a lábokban és leggyakrabban hátfájdalmakban, mely hátsorvadás még kellő stádiumban lenne – egyébként mostanig egy órányit sem vol-

tam ágybanfekvő beteg. Jelenleg már nem gyógyszerzek, hanem naponta 3–4-szer hideg lemosást használok, és sok vizet iszom.– December 29-én elküldtem 26 pengőforintot egy elektromagnetikus készülékre és remélem immár ideérkezik és azonnal használni tudom, 3–4 hét alatt helyreállhatok – adott esetben nagy szükségem volna tusfürdőkre, de minthogy erre az én hely-zetemben nem kerülhet sor, így meg kell elégednem csupán az elektrizálással– Nos kedves jó szüleim leírtam állapotomat teljes terjedelmében, és remélem, minthogy semmit nem hallgattam el belőle, mégiscsak megnyugtattam Önöket a magam tekintetében.– Beteg-ségem alatt sok kiadásom volt, úgyhogy kevés pénzem maradt félretéve, egyébként semmi másra nincs szükségem. Barátunk PAP Lajos egészséges és kezeiket csó-kolja, ahogy jó anyját is. Nézetem szerint sokkal jobb lenne Gyulát a Mérnök Akadémiára küldeni, mint Tulnba, egyébként nagyon örülök, hogy ő ahogy Gábor és Balás⁹⁰ is nagyon szorgalmasan és jól tanul– Min-den kedves hozzátartozónkat és az Önök kezeit számtalanszor csókolva maradok

engedelmes fiuk
[ZATHURECZKY] István

Kufstein, 854 január 11-én

a cs. és közvitéz. szebeni Haditörvényszék által / [...?.....] 134 / Tekintetes / Alsózaturscai id. ZATHURECZKY István Úrnak / Baróton / Erdélyben)

(A családnevek majuszkulás kiemelését, beleértve a közlést, kötet szerkesztési szempontok indokolják. A fordítás központozása az eredeti követi. Szerk. és a ford. megj.)

Köszönetnyilvánítás:

A német nyelvű anyagot magyarra BOÉR Laura fordította, a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány támogatásával („Osztrák–magyar közös múlt” Szakalapítvány, 2000. évi kiírás). Ezúton is köszönjük.



Irodalom

1. BONA Gábor (1998): **Hadnagyk és főhadnagyk az 1848/49. évi szabadságharcban II. kötet.** Heraldika Kiadó, Budapest.
2. BONA Gábor (1988): **KOSSUTH Lajos kapitányai,** ZRÍNYI Katonai Kiadó, Budapest.
3. BONA Gábor (1983): **Tábornokok és törzstisztek a szabadságharcban 1848–49,** ZRÍNYI Katonai Kiadó, Budapest.
5. DEMETER László (1998): **Érdővidék a szabadságharcban 1848–1849,** Erdélyi Múzeum-Egyesület kiadása, Barót.
6. FÖLDI János, BALASSA Imre (1939): **Világostól Josephstadtig 1849–1856,** Kiadja a Magyar Könyvbarátok részére a Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest.
7. HERMANN Róbert (1997): **ZATHURECZKY István székelyhuszárszázados emlékirata 1849–1856.** In: ACTA – 1996/I., 323–342. és in: **Adalékok Barót történetéhez** (szerk. DEMETER László) Barót, 1999, 107–138.
8. NAGY Iván (1857–1868): **Magyarország nemesi családai czimerekkel és nemzékrendi táblákkal.** I–XII. kötet. Pest, 1857–1865. Pótkötet, Pest, 1868.
10. Dr. ZATHURECZKY Miklós (1942): **ZATHURECZKY és DÁVID iker családek története 1200–1942,** Budapest

Jegyzet

1. HERMANN Róbert, 1992. 323–342.
2. DEMETER László, 1998. 107–138.
3. NAGY Iván III. 252., XII. 319–326., XIII. 365–366. és Dr. ZATHURECZKY Miklós, 1942 egészen.
4. Dr. ZATHURECZKY Miklós, 1942 57–59. és NAGY Iván XII. 324, XIII. 365–366.
5. CSEREYné ZATHURECZKY Emília: **1848–49-iki székely-huszári kapitány és 7 évig sinylett Kufsteini vár fogoly életrajza.** 5. oldal. Fel-lehető a KvÁLT. 1848–49-es Országos Ereklyemúzeum levéltárában Fond 550, E-Pa jelzetű doboz számozatlan irata. A kutatás előtt eddig ismeretlen életrajzról van szó.
6. Az évszám elírás, ugyanis Istvánt 1845-ben léptették elő hadnaggyá. Emília e dátumot a hadsereg kötelékébe való belépéssel tévesztette össze.
7. Helyesen: DOBRA.
8. Az egyenruhát a budapesti Magyar Nemzeti Múzeumba valószínű, hogy Emília juttatta el. Innen később átkerült a Hadtörténelmi Múzeumba, az egész 48-as egyenruhagyűjteménnyel együtt. A Hadtörténelmi Múzeum munkatársai a II. világháború bombázásai és pusztításai elől a gyűjtemény jelentős részét a Dunántúlra menekítették és barlangokba helyezték el. Azonban a háborús körülményeknek köszönhetően a gyűjtemény néhány hétig őrizetlenül maradt és a lakosság meg talán az oroszok széthordták, elpusztították nagyobb részét. Ekkor tűnt el ZATHURECZKY egyenruhája is.
9. Átvéve HERMANN Róbert előszavából: HERMANN Róbert, 1997. 324.
10. Itt már a dátummal gond van. Az 1857-es évszám mindenképpen elírás, ugyanis más források egybehangzóan 1858-at említenek halála éveként, és június hónapot. Ami az elhalálozás napját illeti, három dátummal találkozunk: a baróti régi temetőben található síremléken 15. van feltüntetve, CSEREYné az idézett életrajzi írásban 22-ét írt, míg ugyancsak ő a DUDÁS Ödönnek küldött életrajzi adatokban 24-ét említ. Ez utóbbit vette át a BONA Gábor, 1988 is, a 667. oldalon található ZATHURECZKY-életrajza. Hogy melyik igaz, azt elég nehéz lenne eldönteni és az igazságra valószínűleg az anyakönyvi bejegyzés derítene fényt, melyet sajnos egyelőre nem áll módomban ellenőrizni.

11. CSEREYné ZATHURECZKY Emília: **i.m.** 14–15.
12. Vö. DEMETER László, 1998. 99.
13. Fellelhető a KvÁLT 1848–49-es Országos Ereklyemúzeum levéltárában a CSEREYné által írt, btyájáról szóló életrajzi írással egy helyen. Fond 550, E-Pa jelzetű doboz, számozatlan irat.
14. NAGY Sándor: **Ifjú ZATHURECZKY István 1821–1858.** 4.
15. Fond 550, E-Pa jelzetű doboz, számozatlan iratok.
16. Id. ZATHURECZKY István a szabadságharc alatt hadbrósisági elnök volt. (NAGY Sándor **i.m.** 4.)
17. ZATHURECZKY Károly, István öccse (a nyolcadik testvér). 1849-ben közhonvéd, majd őrmester BEM alatt. Öt csatában vesz részt, de igen fiatal és gyenge testalkatú lévén, sokat betegeskedett a harcok után. A szabadságharc után besorozzák az osztrák hadseregbe, hol később es. kir. 82. gyalogezred alezredese lesz. 1889-ben főbelőtte magát. (HERMANN **i.m.** 325., Dr. ZATHURECZKY Miklós **i.m.** 59., NAGY Sándor **i.m.** 4., NAGY Iván XII. 324.)
18. A ciszterci szerzetesek nagyszabedni zárdájá.
19. MÓRICZ József (1803–1866) alezredes, fogarasi várparancsnok. Nagyszabedben 10 évi várfogságra ítélik. Életrajzát lásd BONA Gábor, 1983. 245.
20. SALADIN, Heinrich (1822–?) százados az 5. (RADETSKY) huszárezrednél. A magyar szabadságharcban való részvétele miatt Nagyszabedben halálra, majd hat év várfogságra ítélik. Életrajzát lásd BONA Gábor, 1988. 519–520.
21. Stockhaus, azaz fogház.
22. ZATHURECZKY Lajos (1819–1855), István testvérbátyja (a második testvér). Neje FARKAS Mária. Részt vesz Háromszék önvédelmi harcában. Életrajzát lásd Dr. ZATHURECZKY Miklós **i.m.** 59., NAGY Sándor **i.m.** 4., NAGY Iván XII. 324.
23. ZATHURECZKY Gedeon (1817–?), István testvérbátyja (a legidősebb testvér). Nemzetőr százados Biharban. A szabadságharc után Biharban 4440 holdas birtokot szerez, azon gazdálkodik és alapít családot. (NAGY Sándor **i.m.** 4., Dr. ZATHURECZKY Miklós **i.m.** 59–60., NAGY Iván XII. 524.)
24. Ifjú ZATHURECZKY István lovának neve.
25. ZATHURECZKY László, István testvére (a hetedik testvér). Neje BOÉR Karolina. (Dr. ZATHURECZKY Miklós **i.m.** 4. táblázat, NAGY Iván XII. 524.)
26. Valószínűleg apjának a legfiatalabb testvéréről, ZATHURECZKY Ferencről ír, ki akkor házasságot kötött Neje TILLER Teréz. (NAGY Iván XII. 324.)
27. DÓNÁTné kiléte ismeretlen.
28. KELEMEN „bátyám” talán a Lajos veje, KELEMEN Lajos. (Dr. ZATHURECZKY Miklós **i.m.** 4. táblázat.)
29. ZEYK Ferenc vagy ZEYK László századosról lehet szó.
30. Juliska, azaz BOÉR Albertné, születte ZATHURECZKY Júlia. István húga (az ötödik testvér). (Dr. ZATHURECZKY Miklós **i.m.** 4. táblázat, NAGY Iván XII. 524.)
31. Valószínűleg báró vargyasi DANIEL Imréről van szó, ki a szabadságharc alatt az osztrákok oldalán állt és igen sok kellemetlenséget okozott a háromszéki székelyeknek, főleg az önvédelmi harc idején.
32. ZATHURECZKY József, István testvére (a kilencedik testvér). Károllyal együtt Nagyszabedben tartózkodik. Valószínűleg őt is besorozták. (Dr. ZATHURECZKY Miklós **i.m.** 4. táblázat, NAGY Iván XII. 524.)
33. WEÉR György (1811 v. 1813–?), cs. kir. alszázados a 11. (Székely) huszárezredben, 1849 januárjától főszázados ugyanott, májustól téparancsnok Tekén, majd Bethlenen. Aradon előbb rangfosztásra ítélik, majd felmentik és nyugalmazzák. Életrajzát lásd BONA Gábor, 1988. 657–658.
34. Lovaszredbeli, azaz huszár.
35. Helyesen: *fogházba*.
36. Hosszú felsőkabát.
37. Gyulafehérvár akkori neve.
38. Németül: die Zulage – pótlék, pótdíj. Itt talán szold.
39. LITSKEN Lajos (1810–1861) honvéd őrnagy. 1848 tavaszától a 11. (Székely) huszárezrednél főszázados. Októbertől csatlakozik a honvéd-



séghez. November 16-tól áthelyezik a 16. huszárezredbe. 1849. február 16-tól őrnagy, osztályparancsnok uyanait. A szabadságharc után Nagyszébenben 6 évi várfogságra ítélik. 1851-ben kegyelmet kap. Életrajzát bővebben lásd BONA Gábor, 1983. 224.

40. Németül: die Menage – értelmezés, ellátás. Itt arra értheti, hogy saját maguk megoldják az ételmezésüket.

41. Mili, CSEREY Jánosné ZATHURECZKY Emilia (1823–1905), István húga (a negyedik testvér), a Székely Nemzeti Múzeum alapítója. (Dr. ZATHURECZKY Miklós **Lm.** 57–58 és 4. táblázat, NAGY Iván XII. 524.)

42. REMÉNYIK úr kiléte ismeretlen.

43. Bihar megyei község.

44. ZATHURECZKY István várfogoly részére Kufsteinba, Tirolban.

45. HORVÁTH Albert 1848-ban Háromszék főkirálybírója.

46. A 2-i dátum elírás, ugyanis ha 22-én érkezett meg Kufsteinba, akkor 2-án nem írható ottan.

47. SZÉLL József (1813–1886) honvéd őrnagy. Cs. kir. alszázados a 34. gyalogezredben. 1848. szeptember 18-tól honvéd őrnagy, a honvédséghez csatlakozó zászlóaljának a parancsnoka. December 28-án a bábolnai csatában megsebesül és fogságra esik. A császári hadbrótság 10 évi várfogságra teli. 1854-ben kegyelmet kap. Lásd még BONA Gábor, 1983. 310.

48. HOPPELS, Nikolas, cs. kir. hadnagy, a grazi nemzetőrség zászlótartója. Előbb halálra, majd kegyelemből 6 év várfogságra ítélik. 1851. február 8-án szabadul. (HERMANN Róbert, 1997. 340.)

49. A papírból kiszakadt kb. 1,5 cm.

50. Emília kislánya.

51. FARKAS Mária.

52. Dr. ZATHURECZKY Miklós műve 56. oldalán ZATHURECZKY Jánosról emlékezik meg, ki az 1840-es években Gömör és Kishont vármegye táblabírája. Lehet, hogy ő Ábris nagybácsi.

53. Kisközség Gömör és Kishont vármegyében.

54. BÓNIS Samu (1810–1879). 1848-ban Tiszalök képviselője és igazságügyi osztályfőnök. KOSSUTH rábízta a Szent Koronát, mikor az országgyűlés Debrecenbe menekült. A függetlenségi nyilatkozat után 1849 áprilisában az igazságügyminisztérium államtitkára lett. Utóbb GÖRGEY táborában kormánybiztos. Világos után elmenekül, de elfogják és halálra ítélik, majd kegyelemből az ítéletet 10 év várfogságra változtatják. Josefstadban raboskodik. (FÖLDI János, BALASSA Imre, 1939. 280–281.)

55. BEDŐ alezredes kiléte ismeretlen

56. Mari, SZENTIVÁNYI Ignácné ZATHURECZKY Mária, István húga (a hatodik testvér).

57. Olvashatatlan.

58. Hiányzik.

59. Hiányzik.

60. Kézdiszentléleki KOZMA Alajos (1813–?) főszázados. 1848 előtt a 11. (Székely) huszárezredben szolgált. 1848 szeptemberétől alszázados a 15. (Mátyás) huszárezred Székelyföldön alakuló osztályánál. Részt vesz az erdélyi harcokban. 1849. május 29-től (február 1.) főszázados, a dévai fegyverletétlenség ismét a Székely huszárezredben szolgált. Nagyszébenben halálra, majd két év várfogságra ítélik. Büntetését Kufsteinban tölti le. Életrajzát lásd BONA Gábor, 1988. 340.

61. GERGELY Lajos (1827–?) százados. 1842-től az olmtúzi katonaiskola hallgatója, majd az 51. gyalog-, 1845-től a 14. (1. Székely) határőrezredben szolgált. A szabadságharc alatt részt vesz az erdélyi harcokban. 1849. augusztus 18-án Dévánál századosként teszi le a fegyvert. Nagyszébenben halálra, majd öt év várfogságra ítélik. 1851-ben Kufsteinből szabadul, amnesztíval. Életrajzát lásd BONA Gábor, 1988. 229–230.

62. Valószínű SALAMON Károly (1807–?) századosról van szó. Ő 1848 előtt különböző ezredekben szolgált. 1848. április 15-től kérésére áthelyezik a 14. (1. Székely) határőrezredbe. Júliustól ezrede 1. zászlóaljával részt vesz a délvideki harcokban, októbertől csatlakozik alakulatával a honvédséghez. 1849. március 24-től százados a 14/4. határőrezrednél, illetve a 79. honvédszászlóaljnál a brassói hadosztályban. A nehézség onnan adódik, hogy őt Aradon ítélik halálra, majd hat év várfogságra és 1851-ben kegyelem útján Josefstadból szabadul. Itt elfordulhat, hogy Josefstad helyett Kufsteinből szabadul. Más SALAMONT ugyanis, akit várfogságra ítélték volna, a szakirodalom nem ismer. Életrajzát lásd BONA Gábor, 1988. 520.

63. GIDRÓ János (1817–1858) százados. A kézdívasárhelyi katonai nevelőintézetben végez, majd a 14. (1. Székely) határőrezredben szolgált. 1849. január közepén ezrede madefalvi 7. századával csatlakozik BEM seregéhez. Június 24-től (május 1.) százados a 4. székely határvédszászlóaljnál az erdélyi hadseregben. A szabadságharc után Nagyszébenben halálra, majd öt év várfogságra ítélik. 1851-ben Kufsteinből szabadul. Életrajzát lásd BONA Gábor, 1988. 231–232.

64. ROTH János (1794–1859) százados. 1815–1836 között a 2. huszárezredben szolgált. 1849 március 15-től főhadnagy a 37/3. gyalogezrednél Erdélyben. Később százados és a nagyszébeni katonai ruházati raktár parancsnoka. A szabadságharc után Nagyszébenben halálra, majd öt év várfogságra ítélik. 1851-ben szabadul Kufsteinből. Életrajzát lásd BONA Gábor, 1988. 510.

65. MOLNÁR Ignác (1826–?) százados. 1848 előtt a 14. (1. Székely) határőrezredben szolgált. 1849 január végétől ezrede cskszépvízi századával csatlakozik a honvédsereghez. Április 19-től (6.) százados uyanait, a későbbi 77. honvédszászlóaljnál, a Délvidékre kerülő erdélyi hadosztályban. A szabadságharc után Nagyszébenben halálra, majd öt év várfogságra ítélik. 1851-ben szabadul Kufsteinből. Életrajzát lásd BONA Gábor, 1988. 419–420.

66. NAGY Ezechiél (Ezekiás) (1822–1893) főhadnagy. 1848 előtt a 15. (2. Székely) határőrezredben szolgált. 1848 őszén ezredével csatlakozik az erdélyi honvédsereghez. 1849. június végén hadnagy az 50. honvédszászlóalj tartalék zászlóaljánál Nagyenyeden. Július 7-én főhadnagyi előléptetésre terjesztik fel. Állítása szerint STEIN ezredes ki is nevezte. Eltűlése és bezárva a BONA Gábor által összeállított életrajz szerint azonban nem volt. Más NAGY Ezechielt viszont a szakirodalom nem ismer, tehát valószínűleg mégis róla van szó. Életrajzát lásd BONA Gábor, 1998. II. 541.

67. HOPPELS, Nikolas.

68. PAP Lajos (1826–1882) alezredes. 1841-től szolgált a 16. határőrezredben. 1848. június 10-től főhadnagy a 10. honvédszászlóaljnál. Az ország különböző hadszínterein szolgált. 1849. augusztus 12-én BEM vezérkari alezredessé lépteti elő. Dévánál esik fogságba. Nagyszébenben 14 évi várfogságra ítélik. 1857-ben szabadul Kufsteinből. Életrajzát lásd BONA Gábor, 1983. 257.

69. Olvashatatlan.

70. Olvashatatlan.

71. CZUCZOR Gergely (1800–1866) bencés tanár, költő, nyelvész. A „KOSSUTH Hírlapja” hasábjain közzétett „Riadó” című versét várfogságra ítélték. 1851. május 22-én szabadul. (HERMANN Róbert, 1997. 340.)

72. Olvashatatlan

73. MOTESICZKY István (1802–?), Trencsén megyei birtokos, cs. kir. kamarás. 1848–49 fordulóján külföldről történő fegyverszállítással megbízott kormánybiztos. Öt év várfogságra ítélik, 1850. jún. 18-án büntetését felére szállítják le. 1852. május 30-án szabadul. (HERMANN Róbert, 1997. 340.)

74. SZIGETI Miklós (1824–1904) honvéd őrnagy. A karánsebesi katonai nevelőintézetben végez, majd a 16. határőrezredben szolgált. 1848 novemberétől a 11. honvédszászlóalj főhadnagya. 1849. április 27-től (8.) őrnagy és zászlóaljparancsnok uyanait. Dévánál teszi le a fegyvert. Nagyszébenben 16 év várfogságra ítélik. 1857-ben szabadul Kufsteinből. Életrajzát lásd BONA Gábor, 1983. 310.

75. Ludwig von LOMSAREVIC, a kufsteini vár parancsnoka.

76. Joseph von NEHIBA (1796–1853), cs. kir. ezredes, a kufsteini vár parancsnoka.

77. Tercsa nagyénéni, TILLER Teréz, id. ZATHURECZKY István testvéreinek, Ferencnek a felesége. (NAGY Iván XII. 324.)

78. Felvidék

79. Személye ismeretlen.

80. Személye ismeretlen.

81. Személye ismeretlen.

82. Személye ismeretlen.

83. KÁLNOKY Sándor (1810–1875) honvéd alezredes. Az olmtúzi katonaiskolában végez, majd a 15/1. határőrezredben szolgált. 1848 augusztusától részt vesz a délvideki harcokban. 1849. február 3-tól (január 23.) őrnagy, zászlóalj, majd az abból alakuló 83. honvédszászlóalj parancsnoka.



ka. Július 2-től (1.) alezredes, dandárnok az erdélyi hadseregben. Dévánál teszi le a fegyvert. Nagyszébenben 12 évi várfogságra ítélik. 1856-ban Kufsteinből szabadul amnesztiával. Életrajzát lásd BONA Gábor, 1983. 192.

84. Lujza, nagyborosnyói BARTHA Sándorné ZATHURECZKY Lujza, István húga (a tizedik testvér). (Dr. ZATHURECZKY Miklós **i.m.** 4. táblázat, NAGY Iván XII. 524.)

85. ZATHURECZKY Gábor, István öccse (a tizenegyedik testvér), neje BODOR Póli. (Dr. ZATHURECZKY Miklós **i.m.** 4. táblázat, NAGY Iván XII. 524.)

86. ZATHURECZKY Gyula (1840-?), István öccse (a tizenkettedik testvér), országgyűlési képviselő. Neje GYULAY Margit (Dr. ZATHURECZKY Miklós **i.m.** 4. táblázat, NAGY Iván XII. 524.)

87. Minősítési táblázat, illetve lajstrom.

88. Törzsorvos

89. JESZENSZKY Zsuzsa? (NAGY Iván XII. 324.)

90. Személye ismeretlen, Istvánnak ilyen nevű testvére nem volt.

**Scrisori ale căpitanului
pașoptist
István ZATHURECZKY jr.
din timpul detenției**
(Despre publicare)

Diariul păstrat în Muzeul Național Secuiesc ale căpitanului pașoptist István ZATHURECZKY jr., a fost publicat de Róbert HERMANN. Scrisorile publicate acum se găsesc în Arhivele Naționale direcția jud. Cluj (Arhivele Relicviilor Naționale din 1848–1848). Cele 9 scrisori în limba maghiară și alte 6 în limba germană conțin fiecare date cu valoare de sursă istorică, importante fiind mai ales cele scrise între 1852–1854, diariul terminându-se în 1851.

**The Letters of
István ZATHURECZKY
from Captivity**
(Abstract)

In the National Archives in Cluj have remained 15 letters from Istvan ZATHURECZKY, 9 in Hungarian language and 6 in German. Most of them contain data that can be used as primordial sources. Very important are the ones between 1852–54, because his diary ends in 1851.

